

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Valentina KOLIĆ

**STRUKTURA VINOGRADNIŠKIH KMETIJ
VKLJUČENIH V INTEGRIRANO
PRIDELAVO GROZDJA**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Valentina KOLIĆ

**STRUKTURA VINOGRADNIŠKIH KMETIJ VKLJUČENIH V
INTEGRIRANO PRIDELAVO GROZDJA**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**STRUCTURE OF VITICULTURAL FARMS INCLUDED IN THE
INTEGRATED GRAPE PRODUCTION**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2007

Diplomska naloga je zaključek Visokošolskega strokovnega študija agronomije. Opravljena je bila na Katedri za vinogradništvo, Oddelek za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomskega dela imenovala izr. prof. dr. Zoro Korošec-Koruza in za somentorja dr. Denisa Rusjana.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Ivan Kreft
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: izr. prof. dr. Zora Korošec-Koruza
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: asist. dr. Denis Rusjan
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: doc. dr. Andrej Udovč
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Kolić Valentina

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 634.8:502.171:631.1(497.4)(043.2)
KG	vinogradništvo/integrirana pridelava/kmetije/struktura kmetij/Slovenija
KK	AGRIS F01/F08
AV	KOLIĆ, Valentina
SA	KOROŠEC – KORUZA, Zora (mentorica) / RUSJAN, Denis (somentor)
KZ	SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
LI	2007
IN	STRUKTURA VINOGRADNIŠKIH KMETIJ VKLJUČENIH V INTEGRIRANO PRIDELAVO GROZDJA
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	X, 32, [10] str., 9 pregl., 23 sl., 3 pril., 22 vir.
IJ	sl
JI	sl / en
AI	S podatki Vinske družbe Slovenije (VDS), ki je ena od nadzornih organizacij za integrirano pridelavo grozdja v Sloveniji smo ugotavljali strukturo vinogradniških kmetij vključenih v IPG za leto 2006. Poleg tega smo poslali vprašalnike 30 vinogradnikom iz IPG, da bi dobili podatke o tehničnih zahtevah, možnostih in perspektivi IPG. Ugotovili smo, da je velikostna struktura vinogradov v IPG nekoliko boljša (1-3 ha/kmetijo) kot je splošno znana za Slovenijo (0,5-1ha). Razdrobljena pridelava je eden od največjih ekonomskih problemov vinogradništva pri nas. Kot velja v celotni panogi je tudi pri velikosti vinogradov v IPG na prvem mestu Primorska vinorodna dežela, najmanjši vinogradi, torej najslabšo velikostna struktura je v Posavju. Delež IPG se je v zadnjih letih povečal, od leta 2002, ko je bilo vključenih 1716 pridelovalcev z 7106 ha vinogradov do leta 2006 ko je bilo vključenih 2559 vinogradnikov z 8101 ha zemlje. Vinogradniki sprejemajo program IPG zelo dobro tudi kot ekonomsko pomoč preko financiranja IPG od države.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Dn

DC UDC 634.8:502.171:631.1(497.4)(043.2)

CX viticulture/integrated production/farms/farm structured/Slovenia

CC AGRIS F01/F08

AU KOLIĆ, Valentina

AA KOROŠEC – KORUZA, Zora (supervisor) / RUSJAN, Denis (co-supervisor)

PP SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101

PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy

PY 2007

TI STRUCTURE OF VITICULTURAL FARMS INCLUDED IN THE
INTEGRATED GRAPE PRODUCTION

DT Graduation thesis (higher professional studies)

NO X, 32, [10] p., 9 tab., 23 fig., 3 ann., 22 ref.

LA sl

AL sl / en

AB With the data of Slovenian wine society (VDS), which is one of the control organizations for the Integrated production of grapevine (IPG) in Slovenia, we got the structure of the vineyards farms included into IPG in 2006. Besides we sent a questionnaire to 30 viticulturists included to the IPG system, to get the information about the technical options, the possibilities and the prospects of such production. The size structure of the vineyards in IPG was better (1-3 ha/farm) in comparison to the vineyards in Slovenia in general, where we recorded the 0.5 -1 ha of vineyards/farm. This crumbled production is one of the greatest problem of the economy of our viticulture. In overall the vineyard size is the biggest in Primorska winegrowing land and the smallest in Posavje. We found out the same structure in IPG farms. We recorded that the IPG has increased in last years, from 1716 farmers with 7106 ha in the year 2002 to 2559 farmers with 8101 ha in 2006. The IPG system was well accepted by the farmers, also as an economic aid through the financial support from the state.

KAZALO VSEBINE

	Stran
Ključna dokumentacijska informacija	II
Key words documentation	III
Kazalo vsebine	IV
Kazalo preglednic	VI
Kazalo slik	VII
Kazalo prilog	IX
Okrajšave in simboli	X
1 UVOD	1
1.1 POVOD ZA DELO	1
1.2 NAMEN NALOGE	2
1.3 CILJ NALOGE	2
2 PREGLED OBJAV	3
2.1 VINOGRADNIŠTVO IN VINOGRADI V SLOVENIJI	3
2.1.1 Obseg vinogradov v Sloveniji	3
2.1.2 Velikostna struktura vinogradov	4
2.1.3 Starostna struktura vinogradov	6
2.1.4 Nagibi vinogradov	6
2.1.5 Ozelenitev vinogradov	7
2.2 NAČINI PRIDELAVE	8
2.2.1 Konvencionalna pridelava	8
2.2.2 Integrirana pridelava	8
2.2.2.1 Nadzor IPG	10
2.2.2.2 Združenje pridelovalcev za integrirano pridelavo grozdja in vina	10
2.2.2.3 Podpore IPGV	11
2.2 Ekološka pridelava	11
3 MATERIALI IN METODE	13
3.1 VINSKA DRUŽBA SLOVENIJE	13
3.2 VPRAŠALNIK	14
4 REZULTATI	15
4.1 OBSEG INTEGRIRANE PRIDELAVE GROZDJA V SLOVENIJI	15
4.2 ZNAČILNOSTI IN OBSEG INTEGRIRANE PRIDELAVE V NADZORNI ORGANIZACIJI VDS V LETU 2006	15
4.2.1 Velikostna struktura vinogradov pod nadzorom VDS	16
4.3 REZULTATI VPRAŠALNIKA	19
4.3.1 Leto vstopa v IPGV	19
4.3.2 Starostne struktura vinogradov	20
4.3.3 Nagib vinogradov	21
4.3.4 Kmetijska in splošna izobrazba nosilca	21
4.3.5 Starost nosilca	23
4.3.6 Sistem postavitve in gojitvena oblika vinogradov	24

4.3.7	Povprečna starost kmetijske mehanizacije	25
4.3.8	Delovna opravila v vinogradu	25
4.3.9	Prestop v drugo obliko pridelave	26
4.3.10	Vodenje evidenc	26
4.3.11	Predlogi za izboljšanje	27
5	SKLEPI	28
6	POVZETEK	29
7	VIRI	31
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Število vinogradnikov, število pridelovalcev v RPGV, velikost vinogradov (ha) po KSS in RPGV, nagib (%), povprečna velikost na pridelovalca v RPGV (Poročilo o stanju..., 2005; Škvarč in sod., 2002).	3
Preglednica 2:	Prijavljen pridelek grozdja in vina po vinorodnih deželah (Poročilo o stanju..., 2005).	4
Preglednica 3:	Delež zatravljenih vinogradov po vinorodnih okoliših (Škvarč in sod., 2002).	7
Preglednica 4:	Ukrepi in njegove posledice v pridelavi grozdja (Čuš in sod., 2002).	8
Preglednica 5:	Število pridelovalcev in velikosti vinogradov (ha) vključenih v IPG po letih (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).	9
Preglednica 6:	Višina plačil za kmetijsko okoljske ukrepe (Program..., 2007).	11
Preglednica 7:	Višina plačila EUR/ha za integrirano vinogradništvo v letu 2007 (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).	11
Preglednica 8:	Ukrepi ekološke pridelave grozdja, glede na oskrbo tal (Čuš in sod., 2002).	12
Preglednica 9:	Primerjava nadzora IPG kontrolne organizacije VDS z vsemi površinami IPG za celotno Slovenijo za leto 2006 (Vinska družba..., 2007; Integrirana pridelava – dejstva..., 2007).	14

KAZALO SLIK

Slika 1:	Število pridelovalcev in velikost vinogradov (ha) po vinorodnih deželah (Škvarč in sod., 2002).	5
Slika 2:	Delež pridelovalcev in velikost vinogradov po velikostnih razredih v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).	5
Slika 3:	Delež vinogradov po starosti v vinorodnih deželah in v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).	6
Slika 4:	Delež vinogradov po razredih nagiba v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).	7
Slika 5:	Delež pridelovalcev in skupna velikost vinogradov po letih IPG v Sloveniji glede na število vseh članov.	15
Slika 6:	Delež pridelovalcev (%) in delež površin vinogradov (% ha) v IPG po vinorodnih deželah v letu 2006.	16
Slika 7:	Obseg vključevanja vinogradov v IPG po okoliših v letu 2006.	16
Slika 8:	Število pridelovalcev IPGV in povprečne velikosti vinogradov po vinorodnih deželah v letu 2006 (Arhiv Vinske družbe Slovenije, 2006).	17
Slika 9:	Vinorodna dežela Podravje po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.	17
Slika 10:	Vinorodna dežela Posavje po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.	18
Slika 11:	Vinorodna dežela Primorska po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.	18
Slika 12:	Delež površin vinogradov in pridelovalcev (v %) po velikostnih razredih (ha) v letu 2006.	19
Slika 13:	Podatki o letu vstopa anketiranih kmetij v IPG v Vinsko družbo Slovenije (Vinska družba..., 2006).	20
Slika 14:	Starostna struktura vinogradov na anketiranih kmetijah v letu 2006 (Vprašalnik).	20
Slika 15:	Nagib vinogradov na anketiranih kmetijah v letu 2006.	21
Slika 16:	Kmetijska izobrazba gospodarjev na anketiranih vinogradniških kmetijah v letu 2006.	22
Slika 17:	Splošna izobrazba gospodarjev na anketiranih vinogradniških kmetijah v letu 2006.	22
Slika 18:	Prikaz starosti anketiranih nosilcev v letu 2006.	23
Slika 19:	Sistem postavitve vinograda na anketiranih kmetijah v letu 2006.	24

Slika 20:	Prikaz najpogostejše gojitvene oblike na anketiranih kmetijah v letu 2006.	24
Slika 21:	Prikaz starosti kmetijskih strojev na anketiranih kmetijah v letu 2006.	25
Slika 22:	Ocena zahtevnosti opravil v vinogradih na anketiranih kmetijah v letu 2006.	26
Slika 23:	Delež anketiranih vinogradnikov po vprašanju ali je vodenje evidenc v IPG preveliko breme ali ne.	27

KAZALO PRILOG

- Priloga A   Pogodba s katero se vinogradniki vključijo v sistem kontroliranja IPG.
- Priloga B   Evidence katere je potrebno voditi za vsak vinograd, ki jih v primeru pregleda tudi inšpektor ter vsak vinogradnik ima evidenco o vseh opravilih.
- Priloga C   Vprašalnik, ki smo ga pošiljali naključno izbranim kmetijam, ki so vključene IPG pri organizacijah za kontrolo.

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSKTRP	Agencija republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
DOF	Digitalni ortofoto posnetki
EC	Evropska komisija (European Commission)
EGS	Evropska gospodarska skupnost
EU	Evropska unija
FFS	Fitofarmaceutvska sredstva
IP (IPG- IPGV)	Integrirana pridelava (grozdja - grozdja in vina)
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
SKOP - KOP	Slovenski kmetijski okoljski program - kmetijski okoljski program
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
KSS	Kmetijska svetovalna služba
O.I.V.	Office international de la vigne et du vin (Mednarodni urad za trto in vino)
PRP	Program razvoja podeželja
PSVVS	Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije
RPGV	Register pridelovalcev grozdja in vina
VDS	Vinska družba Slovenije (prej PSVVS)

1 UVOD

1.1 POVOD ZA DELO

Vinogradništvo je kmetijska panoga z velikim gospodarskim pomenom, ki podpira tudi razvoj drugih gospodarskih dejavnosti. Ima prostorsko ureditveno vlogo in pomembno nalogo pri ohranjanju kulturne dediščine oziroma krajine. Gojenje vinske trte in pridobivanje kakovostnega grozdja in vina je odvisno od številnih dejavnikov, ki se med seboj prepletajo in medsebojno učinkujejo. (Škvarč in sod., 2002).

V zadnjem času vse večjo pozornost namenjamo zmanjševanju onesnaževanja okolja. Tudi pri konvencionalni pridelavi grozdja in vina onesnažujemo okolje. V pridelavo uvajamo nove moderne, a tehnološko zahtevne sorte, zmanjšuje se sortna pestrost in pojavile so se nove bolezni in škodljivci, ki zahtevajo nova ali več kemičnih sredstev. V Sloveniji je pod vinogradi še vedno nekaj več kot 20 000 ha zemlje, zato ta panoga pri uvajanju naravovarstvenih tehnologij ne sme biti pozabljena. Po drugi strani je vinogradniška pridelava dovolj pregledna, saj imamo že nekaj let vzpostavljen register pridelovalcev, ki je lahko podlaga za večje akcije vodenja in spremljanja tehnoloških postopkov.

Integrirana pridelava grozdja je naravi prijaznejši način pridelave. Osnova je še vedno gospodarska pridelava kakovostnega grozdja, vendar je v ospredju postavljeno zdravje ljudi in ohranitev okolja. Vinograd je življenjski prostor za mnoga tam živeča bitja, ki so v medsebojni odvisnosti. V integrirani pridelavi poskušamo pospešiti in tudi ohraniti razvoj koristnih organizmov.

Potrebno je:

- uveljaviti tehnološko manj intenzivno pridelavo, ki je za okolje manj obremenilna;
- uporabljati samo določena manj sporna kemična in biološka sredstva za varstvo pred boleznimi in škodljivci,
- uporabljati sredstva v smislu integriranega varstva rastlin, to pomeni strokovno in časovno pravilno, ob upoštevanju praga škodljivosti.

Kriteriji za integrirano pridelavo grozdja (IPG) morajo biti jasni, razumljivi in hkrati fleksibilni. Upoštevati moramo krajevne danosti (rastišče, podnebje, potencialne nevarnosti za bolezni in škodljivce) in ponuditi sprejemljive rešitve. Najpomembnejši pogoj za uresničitev IPG je motivacija ljudi in njihova pripravljenost na določeno tveganje (Vršič in Lešnik, 2001).

Pri nas država pomaga z različnimi projekti (SKOP in drugi projekti), kjer želi z denarnimi spodbudami oziroma različnimi olajšavami povečati delež vinogradniških kmetij in podjetij, ki se ukvarjajo s pridelavo grozdja in vina po smernicah integrirane pridelave.

Z leti postaja integrirani način pridelave vse bolj cenjen, tako pri nas, kot tudi drugod v svetu in sicer zaradi varovanja okolja, zdravja ljudi, višje kakovosti tako pridelanih živil ter ohranjanje pestrosti in stabilnosti agro – ekosistema. Obenem je ta sistem ekonomsko sprejemljiv in ni tehnološko preveč drugačen in zahteven.

1.2 NAMEN NALOGE

Ugotoviti smo želeli kako se struktura vinogradniških kmetij vključenih v integrirano pridelavo grozdja razlikuje od znane strukture teh kmetij v Sloveniji na splošno. Lahko smo primerjali in obdelali podatke ene od organizacij, ki izvaja nadzor nad nekaj sto kmetijami in podjetji v sistemu IPG. Vsi podatki so bili anonimni, tako, da se jih ne more zlorabljati v neke druge namene.

Poleg tega smo vinogradnikom poslali krajši vprašalnik, s katerim smo želeli prikazati strukturo povprečne vinogradniške kmetije v IPG in dobiti pripombe pridelovalcev glede sistema IPG in nadzora nad tako pridelavo. Ugotoviti smo želeli, kako so vinogradniki zadovoljni s sistemom IPG po nekaj letih izvajanja.

Primerjali smo podatke o starostni strukturi vinogradov in vinogradnikov, o tehnoloških značilnostih kmetij in o značilnih postavkah pridelave:

- velikostna struktura vinogradov,
- starostna struktura vinogradov,
- povprečen nagib zemljišča z vinogradom (težavnost obdelave),
- splošna in kmetijska izobrazba nosilca kmetijskega gospodarstva,
- povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva,
- prevladujoča gojitvena oblika in sistem postavitve vinogradov,
- povprečna starost kmetijskih strojev,
- najtežja in najlažja delovna opravila v vinogradu,
- prestop v drugo obliko pridelave,
- vodenje evidenc IPG,
- zadovoljstvo s kontrolno organizacijo.

1.3 CILJ NALOGE

Z diplomsko nalogo bi radi ugotovili:

- ali se obseg IPG z leti spreminja,
- kakšna je struktura vinogradov in vinogradnikov vključenih v IPG in
- kako vinogradniki sprejemajo program IPG.

2 PREGLED OBJAV

2.1 VINOGRADNIŠTVO IN VINOGRADI V SLOVENIJI

Delež vinogradništva v skupnem obsegu kmetijstva v Sloveniji je približno 9 %. Statistika kaže, da ima vinograde 40020 kmetij oziroma 41 % vseh kmetij in 33 podjetij, ki se ukvarjajo z vinogradništvom oziroma vinarstvom. Tako lahko Slovenijo uvrščamo med tipične vinogradniške dežele. Poleg statistike smo imeli na vpogled tudi podatke iz Registra pridelovalcev grozdja in vina (RPGV), ki ga vodijo na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in podatke iz zajema rabe tal, narejene s pomočjo digitalno ortofoto posnetkov (DOF) (Škvarč in sod., 2002).

2.1.1 Obseg vinogradov v Sloveniji

Osnovne podatke (Preglednica 1) o vinogradništvu v Sloveniji smo povzeli po uvodnem referatu o stanju vinogradništva v Sloveniji, ki ga je za drugi kongres vinogradnikov v letu 2002 pripravila svetovalna služba (Škvarč in sod., 2002).

Preglednica 1: Število vinogradnikov, število pridelovalcev v RPGV, velikost vinogradov (ha po KSS in RPGV), nagib (%), povprečna velikost na pridelovalca v RPGV (Poročilo o stanju..., 2005; Škvarč in sod., 2002).

Vinorodni okoliši in dežele	Število vinogradnikov		Vinogradi (ha)		Nagib (%)	Število trsov	Povprečna velikost na pridelovalca (ha) RPGV
	KSS	RPGV	KSS	RPGV			
Vinogradi skupaj	24132	21593	16693	15133	23,8	57630	0,70
Podravje - skupaj	10689	8635	7151	6715	29,1	25922	0,78
Štajerska Slovenija ¹	8051	6386	6537	6183	29,8	23034	0,95
Prekmurski okoliš	2638	2249	614	530	17,0	2888	0,24
Posavje - skupaj	9953	8757	2889	2518	26,2	10998	0,29
Bizeljsko – Sremič	1905	1630	932	884	30,0	3232	0,54
Bela krajina	1836	1802	432	403	15,0	1803	0,22
Dolenjska	6212	5325	1525	1230	27,0	5962	0,23
Primorska skupaj	4490	4201	6654	5900	17,0	20711	1,40
Goriška brda	894	920	1978	1810	29,0	6366	1,97
Vipavska dolina	1877	1823	2579	2334	16,0	7888	1,28
Kras	895	800	602	496	4,0	1809	0,62
Slovenska Istra ²	824	658	1495	1258	8,0	4648	1,91

Z rajonizacijo so ugotovili, da je v Sloveniji 33000 ha zemljišč primernih za vinograde, ki pa niso vsa zasajena s trto. Tem zemljiščem rečemo absolutne vinogradniške lege. Kljub veliki akciji za vpis vseh obstoječih vinogradov v RPGV po letu 2000, je bilo vpisanih le 15130 ha vinogradov (Škvarč in sod., 2002).

¹ Po Zakonu o vinu [UL RS 105/2006](#) z dne 12. 10. 2006 je bila sprejeta sprememba o številu¹ in imenovanju vinorodnih² okolišev; Štajerska Slovenija¹ prej: 6 okolišev: Mariborski, Srednje slovenske Gorice, Ormoško ljutomerski, Radgonso-kapelske gorice, Haloze, Šmarsko-virštajnski okoliš; Slovenska Istra² prej Koprski okoliš.

V vsakem vinorodnem okolišu je najmanj ena večja klet, ki odkupuje grozdje registriranih pridelovalcev vina. Na vinorodnem območju Slovenije pridelujemo več kot 50 sort žlahtne vinske trte (*Vitis vinifera* L.) (Vinogradništvo in vinarstvo..., 2007).

Vinogradi ležijo na strmih legah, kar pomeni drago pridelavo vendar kakovosten pridelek grozdja. Delež kakovostnega vina zato predstavlja kar 60 % pridelave. Glede na zmanjšanje potrošnje vina v Republiki Sloveniji morajo vinarji čedalje večji delež pridelka prodati na tujih trgih (Vinogradništvo in vinarstvo..., 2007).

Preglednica 2: Prijavljen pridelek grozdja in vina po vinorodnih deželah (Poročilo o stanju..., 2005).

	Grozdje (kg/ha)			Vino (l/ha)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
SKUPAJ	4576	5205	4449	3157	3729	3218
Podravje	5103	4192	3122	3474	2942	2253
Štajerska ² Slovenija	28524	24418	17910	19101	16965	12938
Prekmurski	5531	3128	3493	3577	2144	2376
Posavje	3248	3905	3167	2246	2811	2275
Bizeljsko – Sremič	3190	3509	2743	2097	2450	1843
Bela krajina	3422	3827	3220	2507	2844	2347
Dolenjska	3237	4179	3422	2268	3030	2529
Primorska	4577	6926	6512	3208	5025	4724
Goriška brda	5097	8598	6393	3859	6494	4901
Vipavska dolina	4668	6569	6332	3092	4719	4488
Kras	3225	4301	5780	2286	3079	4276
Slovenska Istra	4255	6337	7298	2903	4355	5089

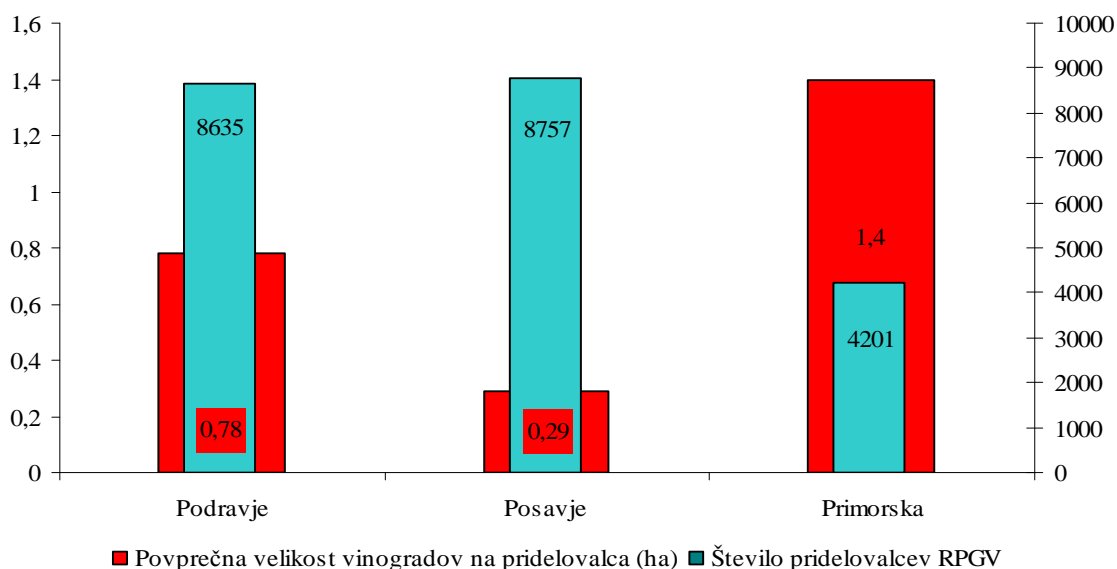
Konec leta 2004 je bilo v RPGV vpisanih nekaj več kot 20 tisoč pridelovalcev grozdja in vina, obdelovali so skupno 16500 ha vinogradov. V register so skupno prijaviili 86000 t grozdja oziroma za dobrih 14 % več kot v predhodnem letu (Vinogradništvo in vinarstvo..., 2007).

2.1.2 Velikostna struktura vinogradov

Imamo veliko vinogradniških kmetij z močno razdrobljeno pridelavo grozdja. Največji delež pridelovalcev (56,9 %) predstavljajo tisti, ki obdelujejo vinograde velikosti od 0,1 - 0,5 ha, in ker njihova pridelava presega samooskrbo se pojavljajo na trgu. V velikostnem razredu 3 - 5 ha je le 1,7 % (378) pridelovalcev. Tisti v velikostnem razred nad 5 ha imajo kar 33,5 % vinogradniške zemlje (5057 ha vinogradov), čeprav jih je le 266 ali 1,2 % pridelovalcev. Tu so velika vinarska podjetja in kleti. V RPGV je vpisanih 18 pravnih oseb, ki obdelujejo kar 3070 ha vinogradov. Velikosti vinogradov pravnih oseb so od 6,7 ha do 561,6 ha. (Škvarč in sod., 2002).

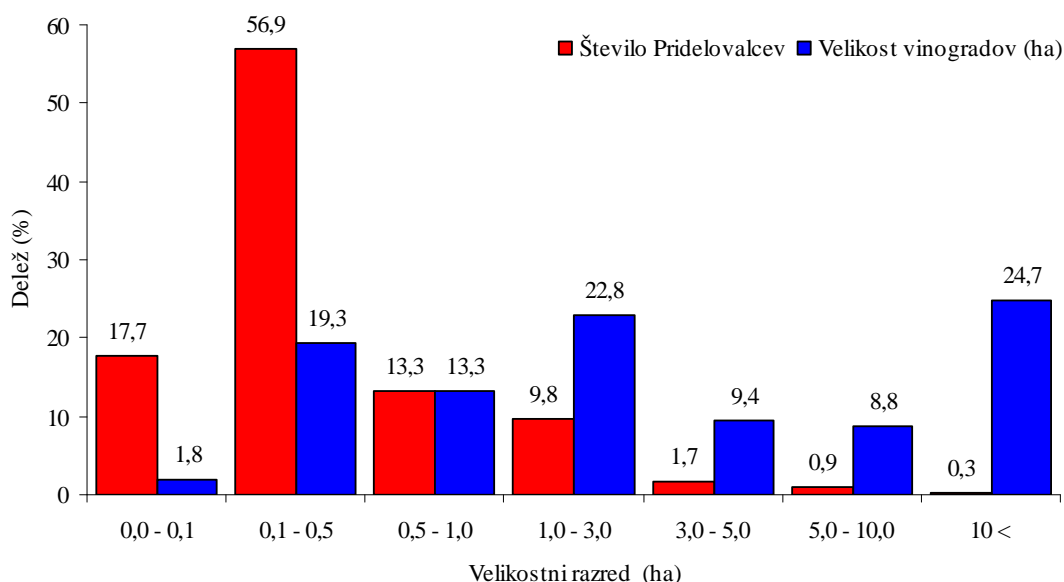
² Po Zakonu o vinu [UL RS 105/2006](#) z dne 12. 10. 2006 je bila sprejeta sprememba o preimenovanju vinorodnih okolišev iz 14 v 9. To so Štajerska Slovenija, Prekmurje, Dolenjska, Bela krajina, Bizeljsko Sremič, Kras, Slovenska Istra, Vipavska dolina ali Vipava in Brda ali Goriška brd

Slika 1: Število pridelovalcev in velikost vinogradov (ha) po vinorodnih deželah (Škvarč in sod., 2002).

Kjer je najbolj razdrobljena velikostna struktura (Haloze, Prekmurje, Šmarje - Virštanj, Dolenjska, Bela krajina) več kot 90 % pridelovalcev obdeluje manj kot 1 ha vinogradov; manj kot 0,5 ha obdeluje večina pridelovalcev v Prekmurju (94 %), Beli krajini (93 %) in na Dolenjskem (92 %). Podravje ima velik delež vinogradov v razredu nad 10 ha in v Radgonsko-Kapelskem ter Ljutomersko-Ormoškem okolišu dosega ta razred 55 % vseh vinogradov, Goriška Brda so imela 41 % pridelovalcev in 37 % vinogradov v velikosti od 1 do 3 ha, vinogradov večjih od 5 ha pa le 8,3 % (Škvarč in sod., 2002).

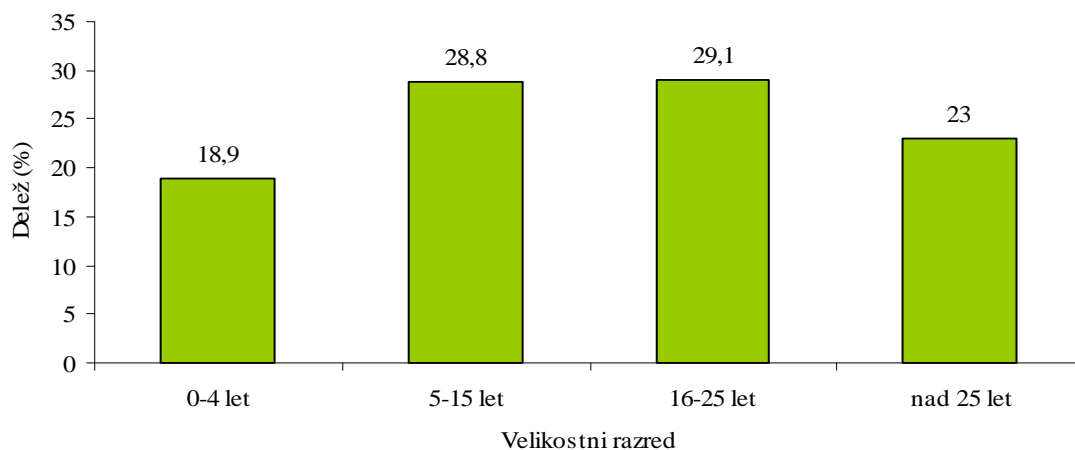

Slika 2: Delež pridelovalcev(%) in velikost vinogradov po velikostnih razredih v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).

Po letu 2004 se je najbolj popravila struktura vinogradov v okolišju Goriška brda, in sicer v tem okolišju 62 % pridelovalcev obdeluje več kot 1 ha vinogradov, 11 % jih obdeluje več kot 5 ha vinogradov (Stanje na področju..., 2007).

2.1.3 Starostna struktura vinogradov

Starostna struktura vinogradov je zelo različna. V Podravju je bil največji delež vinogradov v starosti od 16 - 25 let (33,4 %) ter najmanjši delež vinogradov od 0 - 4 leta (17,5 %), nato sledi starost 5 - 15 let (30,3 %), v starosti nad 25 let je bilo 18,9 % vinogradov. Posavje je imelo največji delež vinogradov nad 25 let (37,1 %), najmanjši delež predstavlja starost 0 - 4 let (14,3 %). Na Primorskem je največ vinogradov starih 5 - 15 let (31 %), nato sledi starost 16 - 25 (24,5 %) ter 0 - 4 leta (22,6 %), najmanj je vinogradov starih nad 25 let (21,8 %) (Škvarč in sod., 2002).

Slika 3: Delež vinogradov po starosti v vinorodnih deželah in v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).

2.1.4 Nagibi vinogradov

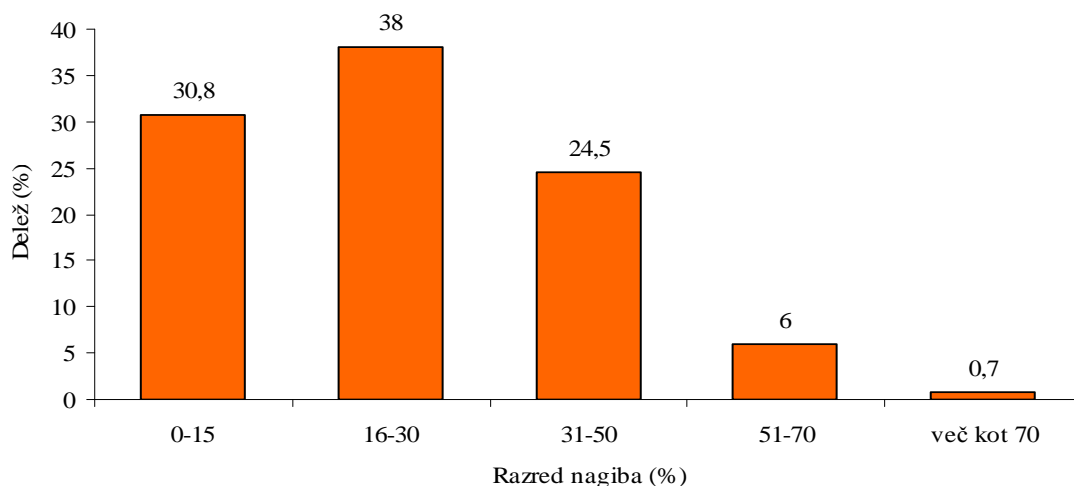
V Evropi je manj kot 10 % vinogradov, ki ležijo na strmih legah. Za takšno pridelavo je značilna visoka kakovost grozdja in predvsem odlične arome. Zaradi krčenja vinogradov na strmih legah so pred nekaj leti v okviru O.I.V. organizirali Center za hribovsko in/ali vinogradništvo na strmih legah, ki bi varoval takšno vinogradništvo (Škvarč in sod., 2002).

Kriteriji, ki opredeljujejo takšno vinogradništvo (Škvarč in sod., 2002):

- nagibi večji od 30 %,
- nadmorska višina večja od 300 m.

Pri nas v povprečju prevladujejo vinogradi v razredu nagiba od 16 - 30 %, skoraj tretjina vinogradov pa je na nagibih večjih od 30 %. V ravninskih vinogradih je možna uporaba mehanizacije. Za obdelavo 1 ha vinograda je potrebno veliko manj ur ročnega dela v

primerjavi z vinogradi na večjih nagibih. V Halozah je 20 % vinogradov na nagibih večjih od 30 %. V Beli krajini je več kot 60 % vinogradov na nagibih do 15 %. Vinograde v težjih pridelovalnih razmerah se počasi opušča zaradi velikih stroškov pridelave (Škvarč in sod., 2002).

Slika 4: Delež vinogradov po razredih nagiba v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002).

2.1.5 Ozelenitev vinogradov

V IP je eden glavnih ciljev tudi varovanje tal, zato je pogoj v IPG tudi ozelenitev oziroma polovična ozelenitev tal v vinogradih. Na Primorskem je bil najmanjši delež vinogradov s trajno ozelenitvijo. Kjer je večina vinogradov na terasah, na katerih se za ozelenitev upoštevajo brežine in razširjena je delna ozelenitev v zimskem času (Škvarč in sod., 2002).

Preglednica 3: Delež zatravljenih vinogradov po vinorodnih okoliših (Škvarč in sod., 2002).

Vinorodni okoliš	Zatravljenost (%)
Štajerska Slovenija ³	97
Bizeljsko – Sremič	96
Dolenjska	95
Prekmurski	91
Bela krajina	90
Slovenska Istra	61
Kras	25
Vipavska dolina	19
Goriška brda	18

³ Po Zakonu o vinu [UL RS 105/2006](#) z dne 12. 10. 2006 je bila sprejeta sprememba o preimenovanju vinorodnih okolišev iz 14 v 9. To so Štajerska Slovenija, Prekmurje, Dolenjska, Bela krajina, Bizeljsko Sremič, Kras, Slovenska Istra, Vipavska dolina ali Vipava in Brda ali Goriška brda.

2.2 NAČINI PRIDELAVE

V pridelavi grozdja žlahtne vinske trte (*Vitis vinifera* L.) razlikujem tri glavne načine pridelave: konvencionalno, integrirano in ekološko. Med omenjenimi obstajajo razlike v izbiri sort za sajenje, napravi vinograda, oskrbi tal, gnojenju in varstvu rastlin ter biološkemu ravnotežju med »škodljivimi« in »koristnimi« žuželkami ter glivami (Čuš in sod., 2002).

2.2.1 Konvencionalna pridelava

Konvencionalna (tradicionalna) pridelava grozdja je način pridelave, kjer z obsežno uporabo gnojil in kemičnih sredstev dosegamo visoke pridelke z lepim zunanjim videzom, delo je lažje in cene so nižje. Hkrati onesnažujemo in siromašimo okolje ter spreminjamo kulturo (Čuš in sod., 2002).

Preglednica 4: Ukrepi in njegove posledice v pridelavi grozdja (Čuš in sod., 2002).

Ukrep	Posledice
Težka mehanizacija	Zmanjšana godnost tal in otežkočen sprejem hranilnih snovi, ogroženo delovanje mikroorganizmov.
Prekomerno gnojenje	Slabša odpornost proti boleznim, nižji pridelki zaradi osipanja, slabša kakovost grozdja.
Gola tla	Vetrna in vodna erozija, velik vpliv UV žarkov.
Analize tal in naprave gnojilnih načrtov so redke	Spiranje odvečnih hranilnih snovi v podtalnico, ogrožanje rastlin, živali in človeka.
Uporaba herbicidov na večjih obsegih	Erozija, negativen vpliv na talne mikroorganizme, naravni plenilci nimajo zatočišča, vpliv herbicidov na trse v vinogradu.
Sajenje velikih vinogradniških površin z ozkim sortnim izborom	Pojav epifitocij rastlinskih bolezni in razmah škodljivcev, ptice in ostala makro ter deloma mikro favna nimajo bivanjskega prostora, manjša biološka pestrost.

2.2.2 Integrirana pridelava

Integrirana pridelava je naravi prijazen način pridelave, iz katerega izhajajo visoko kakovostni pridelka grozdja in vina ob uporabi naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi (Program..., 2004).

Bistveni cilji integrirane pridelave so (Integrirana pridelava – dejstva..., 2007):

- uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, ob skladnem upoštevanju gospodarskih, ekoloških in toksikoloških dejavnikov,
- prednost je dana naravnim ukrepom pred fitofarmacevtskimi, veterinarsko-farmacevtskimi in biotehnološkimi ukrepi, pri čem se doseže enak gospodarski učinek,
- pridelava brez uporabe gensko spremenjenih organizmov,
- nadzorovana uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev,

- pospeševanje in ohranjanje biotske raznovrstnosti z ustreznimi metodami varstva rastlin (biotično varstvo),
- gnojenje z organskimi gnojili ima prednost pred gnojenjem z mineralnimi gnojili,
- pred gnojenjem redno izvajanje analiz in s tem preprečevanje prehoda nitratov v podtalnico ter kopičenja nitratov rastlinah,
- kontrolirana pridelava in certificiranje pridelkov, kar daje potrošnikom zagotovilo, da proizvodi ustrezajo višjim standardom kakovosti,
- pridelava zdravstveno neoporečne - varne in kakovostne hrane.

Tehnologija pridelave, postopki kontrole in način označevanja so določeni v Pravilniku o integrirani pridelavi in v tehnoloških navodilih za integrirano pridelavo. Slednje vsako leto izda MKGP, ki tudi imenuje organizacije za kontrolo in certificiranje, ki skrbijo za stalno kontrolo pridelave ter izdajo certifikatov v skladu s predpisi (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).

Preglednica 5: Število pridelovalcev in velikosti vinogradov (ha) vključenih v IPG po letih (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).

Leto	Grozdje	
	Število pridelovalcev	Velikost (ha)
2003	1714	7106
2004	2188	8540
2005	2547	8554
2006	2559	8101

Vsak vinogradnik mora upoštevati določila pravilnika, ki določa tehnološke omejitve pri integrirani pridelavi grozdja (Program..., 2004):

- v integrirano pridelavo mora vključiti vse vinograde, ki jih obdeluje in so vpisani v RPGV,
- slediti napovedim opazovalno službe za določitev ukrepov zdravstvenega varstva vinske trte, ki so navedeni v navodilih in upoštevati dejansko stanje v vinogradu,
- določiti dejansko stanje v vinogradu s pregledom vinske trte,
- izvajati kemične ukrepe oziroma uporabo FFS, če je mehanske, biološke in biotehnične ukrepe pri zatiranju škodljivih organizmov že izčrpal,
- uporabljati mora FFS iz tehnoloških navodil ali pa FFS in druge pripravke za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi,
- pri kemičnem zatiranju škodljivih organizmov, za katere je v navodilih določen prag škodljivosti, na obrazcih, ki jih posreduje organizacija za kontrolo, zagotoviti podatek o škodljivem organizmu in preseženem pragu škodljivosti za ta organizem, da opraviči uporabo FFS,
- upoštevati prepoved uporabe gensko spremenjenih organizmov in izdelkov pridobljenih iz njih,
- prijaviti se mora v kontrolo pooblaščenim organizaciji za kontrolo IPG, najkasneje do 31. decembra tekočega leta za kontrolo v naslednjem letu, če se v kontrolo prijavlja prvič,

- voditi evidence in hraniti dokumentacijo, kar omogoča organizaciji za kontrolo preverjanje vrste, količine in uporabe nabavljenega materiala (FFS in gnojila) ter preverjanje vrste in količine pridelanega grozdja in vina,
- evidence hraniti najmanj pet let, dokumentacijo pa najmanj eno leto,
- evidence in dokumentacijo na zahtevo organizacije za kontrolo in pristojne inšpekcije dati na vpogled.

2.2.2.1 Nadzor IPG

Nadzor nad integrirano pridelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil in izdajanje certifikatov v skladu s predpisi, ki urejajo integrirano pridelavo, lahko izvajajo organizacije, ki so pravne ali fizične osebe in jih na podlagi vloge z dokazili o izpolnjevanju tehničnih in organizacijskih pogojev z odločbo imenuje minister. Nadzor nad delovanjem organizacije za kontrolo izvaja Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).

Leta 2005 je MKGP imenovalo 5 organizacij za nadzor IP, ki so v letu 2006 pričele z nadzorom:

- Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor (IKC), Vrbanska 30, 2000 Maribor,
- Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu, Vinarska ul. 14, 2000 Maribor,
- Bureau Veritas d.o.o., Linhartova 49a, 1000 Ljubljana,
- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Žalskega tabora 2, 3310 Žalec,
- Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije zdaj: Vinska družba Slovenije d.o.o., Kongresni trg 14, 1000 Ljubljana (Integrirana pridelava – dejstva..., 2007).

2.2.2.2 Združenje pridelovalcev za integrirano pridelavo grozdja in vina

Združenje pridelovalcev je pravna oseba zasebnega prava, ki so jo ustanovili pridelovalci – člani organizacij pridelovalcev s ciljem organiziranja pridelave, kontrole in promocije integrirane pridelave in boljšega trženja vina prek kolektivne blagovne znamke, kar je bil tudi eden od ciljev programa PHARE CBC (Pravilnik o integrirani..., 2002; Ozimič in Kresnik., 2004).

Za izhodišče svojega delovanja se ravnajo po Tehnoloških navodilih (vsako leto nova), ter Pravilniku, ki je bil sprejet leta 2002. Vsi vinogradniki, ki so se želeli vključiti v IPGV, so morali podpisati pristopno izjavo za članstvo v Združenju IPGV pridelovalcev in se udeležiti obveznih izobraževanj, ki jih izvajajo v okviru Kmetijske gospodarske zbornice Slovenije (Združenje..., 2006).

2.2.2.3 Podpore IPGV

Leta 2001 je Vlada Republike Slovenije sprejela Slovenski kmetijsko okoljski program (SKOP 2001 - 2006), ki ga je pripravilo MKGP. V okviru katerega so bili kmetje upravičeni do namenskih denarnih sredstev za integrirano pridelavo grozdja, katerih najmanjša velikost enote kmetijskega zemljišča je bila 0,1 ha. V novem programskem obdobju so, v okviru ukrepov osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 (Program..., 2007), v obliki kmetijsko okoljskih plačil na voljo plačila za podkrepe integrirane pridelave (Čuš in sod., 2002) (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).

Preglednica 6: Višina plačil za kmetijsko okoljske ukrepe (Program..., 2007).

Ukrep	Izračunana višina plačila po modelni kalkulaciji	Največje možno plačilo glede na Prilogo Uredbe (ES) št. 1698/2005	Največje možno plačilo
Integrirano vinogradništvo	931 €/ha	900 €/ha	900 €/ha

Preglednica 7: Višina plačila EUR/ha za integrirano vinogradništvo v letu 2007 (Integrirana pridelava - dejstva..., 2007).

Vrsta pridelave	SKOP (PRP 2004–2006) €/ha	KOP (PRP2007–2013) €/ha
Integrirano vinogradništvo	265,2	381,7

2.2.3 Ekološka pridelava

Ekološka pridelava grozdja in vina je način trajnostnega kmetovanja, ki v pridelavi grozdja temelji na ravnotežju v sistemu tla – rastline – živali – človek in krogotoku hranilnih snovi v njem (Bavec in sod., 2003a). Glede na izkoriščanje vinograda oziroma gospodarjenje z njim gre za dve usmeritvi, in sicer za biološko – dinamično in organsko – biološko (Lešnik in Vršič, 2001).

Odstotek vinogradov z ekološko pridelavo grozdja v državah Evropske unije je med 0,1 - 0,2 % skupnega vinogradniškega obsega. Najbolj je razširjena v Nemčiji. Število ekoloških vinogradnikov počasi narašča (Čuš in sod., 2002).

Delež vinogradov z ekološko pridelavo v Sloveniji za leto 2002 je bil 3,38 % (Bavec in sod., 2003a). Leta 2006 se je povečal na Primorskem na 80 ha predvsem zaradi vključitve dveh velikih vinogradnikov

Pravila za ekološko pridelavo:

- trajno naraščanje samobitne rodovitnosti tal,
- čimbolj zaprto kroženje na obratu (čim bolj obnovljiva energija),
- različna pridelava in raznolika struktura obrata,
- pospeševanje gojenja proti škodljivcem odpornejših sort,

- pridelava polnovrednih živil v ustreznih količinah in po primerni ceni,
- zagotoviti obstoj na podlagi zadovoljivih življenjskih razmer in primernega zaslužka,
- pridelava čimbolj kakovostnega grozdja, ne pa toliko količine,
- pospeševanje razvoja velikega števila rastlinskih in živalskih vrst v ekosistemu vinograda,
- zmanjšanje obremenitve voda z dušikom in fosforjem,
- odgovorna uporaba in načrtno pospeševanje naravnih eksistenčnih osnov (Vršič in Lešnik, 2001) .

Preglednica 8: Ukrepi ekološke pridelave grozdja, glede na oskrbo tal (Čuš in sod., 2002).

Ukrepi	Ekološka pridelava
Gnojenje	v glavnem s preperelimi organskimi gnojili (predelan gnoj, komposti, šota, gvano, žaganje, pepel, lubje) prepovedana uporaba sintetičnih mineralnih dušikovih gnojil, lahko topnih fosfatov in vseh, ki niso na seznamu dovoljenih
Gnojenje z duškom	vnos dušika samo posredno z organskimi gnojili, s setvijo metuljnic in podorin (dokup organskih gnojil omejen na 170 kg n/kg kmetijske površine)
Zatravljanje	čez leto naj bodo tla praktično vedno pokrita pester, vitalen in uravnotežen kolobar podsevki, vmesni posevki izboljšanje vsebnosti organske snovi
Prekinitev zatratitve	možna za največ 3 mesece v mladih nasadih in ob stresnih razmerah ter v času oskrbe tal (oranje, setev)
Obdelava tal	okopavanje (tudi ročno), uporaba česala oz. brananje, ožiganje plevela (točkovno ali površinsko)
Ročno delo	več kot pri integrirani pridelavi
Herbicidi	ne

3 MATERIALI IN METODE

V nalogi smo analizirali splošne podatke o pridelavi grozdja v Sloveniji, ki smo jih pridobili iz podatkov Kmetijske svetovalne službe in podatkov MKGP (Integrirana pridelava -dejstva,...; Škvarč in sod., 2002; Arhiv VDS).

Pri pregledu strukture vinogradniških kmetij vključenih v sistem IPG smo koristili podatke nadzora IPG iz Vinske družbe Slovenije za leto 2006, ter podatke vprašalnikov, ki smo jih po naključnem izboru poslali 30 članom iz sistema IPG, ki jih nadzoruje VDS.

3.1 VINSKA DRUŽBA SLOVENIJE

VDS (do leta 2006 PSVVS) je najstarejše profesionalno organizirano združenje vinarjev in vinogradnikov v Sloveniji, ustanovljena je bila leta 1967 ter od tega leta naprej skrbi za zastopanje interesov svojih članic in promocijo slovenskih vin doma in na tujem (Vinska družba..., 2007).

Je reprezentativna organizacija kar predstavljajo naslednji podatki:

- članice Vinske Družbe Slovenije obdelujejo več kot polovico vinogradov vpisanih v RPGV,
- članice realizirajo 95 % vsega slovenskega izvoza vin in polovico javne prodaje vina na domačem trgu,
- združuje večino slovenskih trsničarjev (Vinska družba..., 2007).

V letu 2007 je v družbi 34 družbenikov. Glavna področja delovanja so:

- promocija vin na domačem in tujem trgu,
- trženje kolektivne blagovne znamke,
- nadzor integrirane pridelave grozdja in vina (Vinska družba..., 2007).

Za svoje delovanje ima organizirane strokovne in trženjske skupine:

- vinogradniški in vinarski kolegij,
- kolegij enologov in komercialnih direktorjev,
- fond za vino,
- trsničarski odbor (Vinska družba..., 2007).

V lasti VDS je najstarejša kolektivna blagovna znamka slovenskih vin, ki se na trgu pojavljajo že od leta 1969 (Zaščitna znamka slovenskih vin), doslej je bilo z njo opremljeno že preko 500 milijonov steklenic vina (Vinska družba..., 2007).

Je bila prva in edina organizacija, ki je izvajala nadzor IPG v Sloveniji v letu 2000, kasneje so odločbe za nadzor tovrstne pridelave dobile tudi druge organizacije (Kontrola IPGV..., 2006; Združenje..., 2006)

Preglednica 9: Primerjava nadzora IPG kontrolne organizacije VDS z vsemi površinami IPG za celotno Slovenijo za leto 2006 (Vinska družba..., 2007; Integrirana pridelava – dejstva..., 2007).

	Celotna Slovenija	Vinska družba Slovenije	(%)	Ostale kontrolne organizacije IPG	(%)
Velikost (ha)	8101	4862	60	3238	40
Število pridelovalcev	2559	848	33	1711	67

Do leta 2003 je bila nadzorna organizacija v skladu s pravilnikom dolžna opraviti nadzor le pri 30 % članov IPG, leta 2004 že pri 50 % vključenih v sistem IPG, od leta 2005 je obvezen nadzor nad vsemi komitenti. Kontrolo izvajajo pogodbeni sodelavci BF, Oddelek za agronomijo. Po zakonu potrebne analize opravlja Kmetijski Inštitut Slovenije (KIS) (Vinska družba..., 2007).

Iz pridobljenih arhivskih podatkov VDS smo uporabili podatke o številu pridelovalcev in velikosti vinogradov, ter določili velikostne razrede vinogradov po vinorodnem okolišu in vinorodni deželi vključenih v nadzor pri Vinski družbi Slovenije.

3.2 VPRAŠALNIK

V juniju 2007 smo naključno izbranim 30 vinogradniškim kmetijam oziroma vinarjem iz seznama nadzorne organizacije VDS poslali vprašalnik (Priloga C). Izbrali smo med 848 vinogradniki, ki so bili v letu 2006 prijavljeni za nadzor IPG pri kontrolni organizaciji VDS. V vprašalniku smo zastavili 14 vprašanj. Vsi podatki o komitentih so ostali anonimni oziroma smo jih uporabili izrecno za izdelave te diplomske naloge. Vprašalnike so razdelili sodelavci VDS pri terenskem nadzoru evidenc v letu 2007. Izpolnjene vprašalnike, kjer so bili posamezni anketiranci kodirani s številko, so poslali na Katedro za vinogradništvo. Anonimnost in varovanje podatkov sta bila tako zagotovljena.

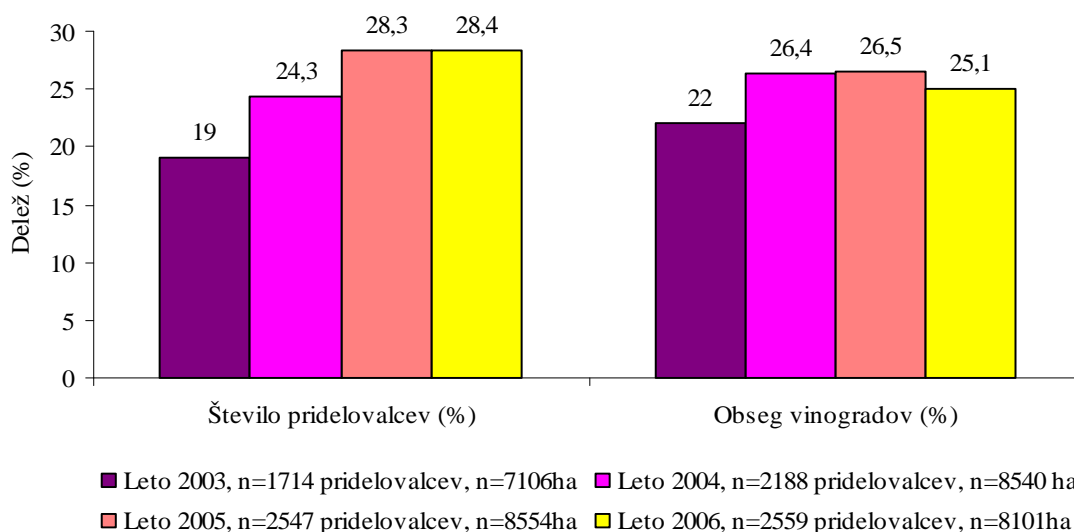
Z vprašalnikom, ki smo ga poslali naključno izbranim vinogradnikom, vključenim v nadzorno organizacijo VDS, smo pridobili podatke za naslednje spremenljivke:

- leto vstopa v sistem IPG,
- velikost, starost, nagib vinogradov,
- splošno in kmetijsko izobrazbo nosilca,
- starost nosilca,
- sistem postavitve in prevladujoči gojitveni obliki vinograda,
- povprečno starost kmetijskih strojev,
- stopnja težavnosti delovnih opravil v vinogradu,
- morebitnem prestopu v drugo obliko pridelave,
- mnenje o urejanju dokumentacije
- zadovoljstvo s kontrolno organizacijo,
- predlogi za izboljšanje.

4 REZULTATI

4.1 OBSEG INTEGRIRANE PRIDELAVE GROZDJA V SLOVENIJI

Že v začetku uvajanja integrirane pridelave grozdja je bil odziv vinogradnikov zelo dober, viden je bil predvsem trend povečanja vključenosti vinogradniških kmetij saj je njihovo število naraščalo iz leta v leto. Po podatkih arhiva VDS je bilo v letu 2001 v sistem IPG vključenih 505 pridelovalcev, ki so imeli 4334 ha vinogradov, v letu 2002 je bilo že 1176 pridelovalcev z 6084 ha vinogradov. Pričakovani učinki izvajanja so se kazali v povečevanju površin.

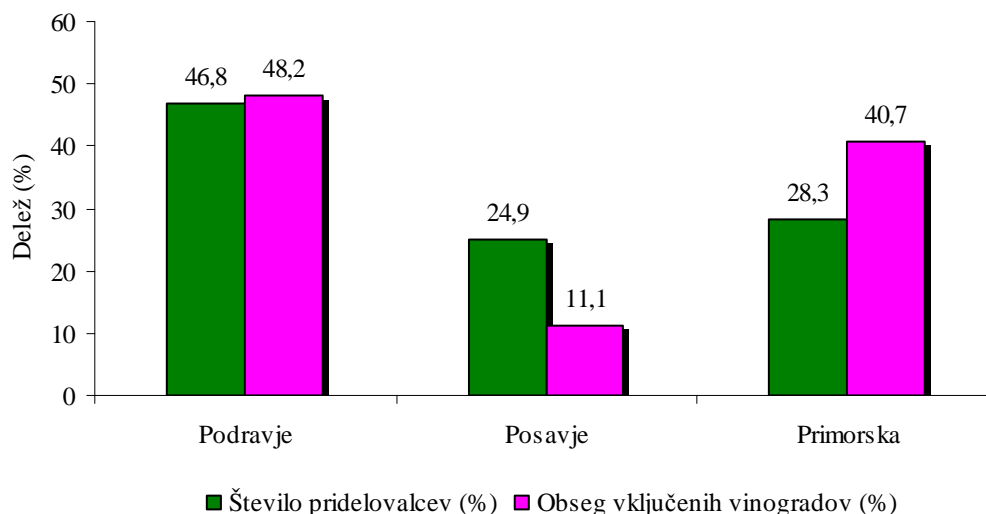

Slika 5: Delež pridelovalcev in skupna velikost vinogradov po letih IPG v Sloveniji glede na število vseh članov

Leta 2003 je bilo vključenih 1714 pridelovalcev (19 %) in 7106 ha vinogradov (22 %) od celotnega obsega vinogradov ter leta 2004 2188 pridelovalcev (24 %) in 8540 ha vinogradov (26 %). Leta 2005 je bilo vključenih 2547 pridelovalcev (28 %) in 8554 ha vinogradov kar je (27 %). Leta 2006 je bilo vključenih 2559 pridelovalcev in 8101 ha vinogradov od celotne v. V letu 2006 se je povečalo število pridelovalcev in zmanjšala velikost vinogradov (Integrirana pridelava – dejstva..., 2007) (slika 5).

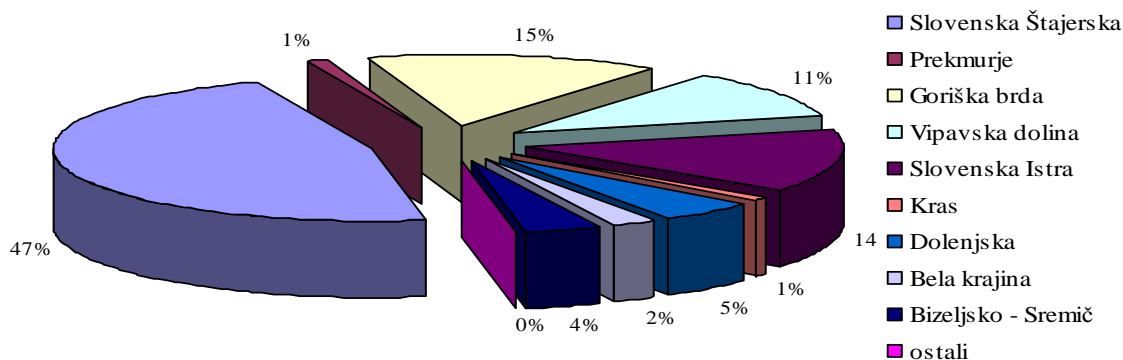
4.2 ZNAČILNOSTI IN OBSEG INTEGRIRANE PRIDELAVE GROZDJA V NADZORNI ORGANIZACIJI VDS V LETU 2006

Integrirana pridelava grozdja se izvaja na območju Slovenije, že od leta 2000. V nalogi smo obdelali podatke o komitentih, ki so za nadzorno družbo izbrali VDS. V letu 2006 je bilo pri njih prijavljenih iz Podravja 46,8 % pridelovalcev ter 48,2 % vinogradov, iz Posavja je 24,9 % pridelovalcev in 11,1 % vseh vinogradov in iz Primorske je 28,3 % pridelovalcev in 40,7 % vinogradov (arhiv VDS) (slika 6).

Slika 6: Delež pridelovalcev (%) in delež površin vinogradov (% ha) v IPG po vinorodnih deželah v letu 2006.

Največ vinogradov, ki so vključeni v IPG v letu 2006 je v Podravju, skoraj polovica vseh (48 %), nato sledi Primorska (41 %) oziroma Goriška brda, ki predstavljajo kar 15 %. Najmanj vinogradov z IPG je v vinorodni deželi Posavje, in sicer le 11 % (slika 7).

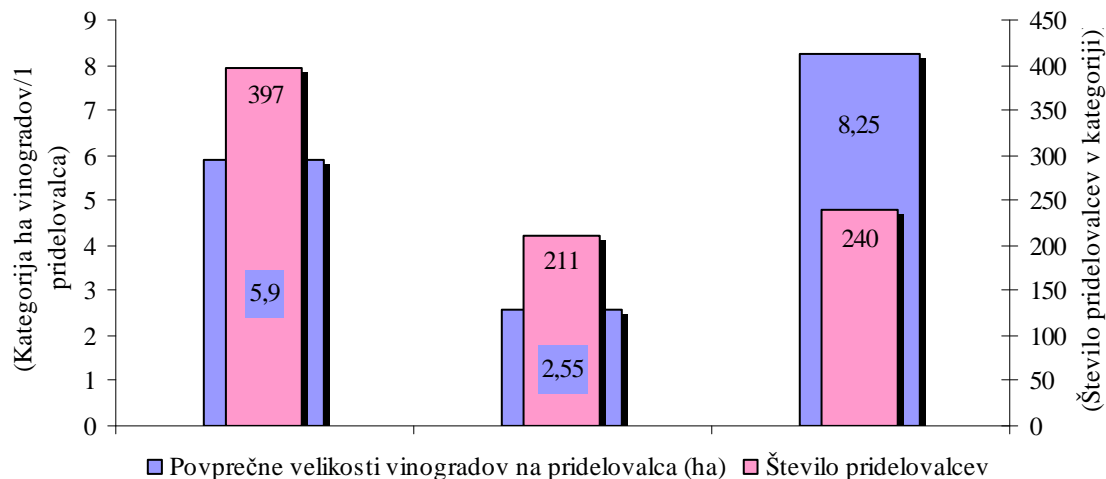

Slika 7: Obseg vključevanja vinogradov v IPG po okoliših v letu 2006.

4.2.1 Velikostna struktura vinogradov pod nadzorom VDS

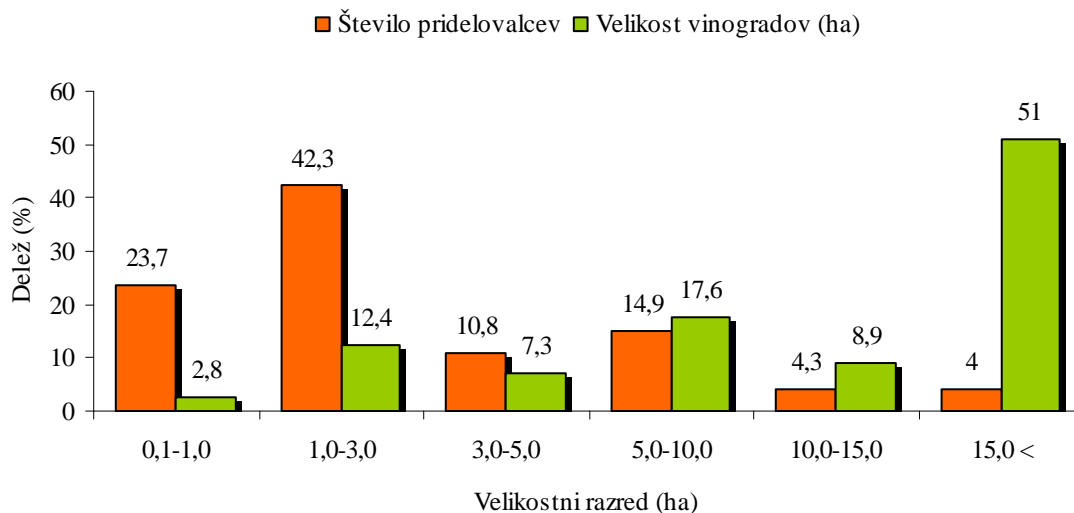
Vinorodna dežela Primorska najbolj izstopa, saj ima največjo povprečno velikost vinogradov na pridelovalca (8,25 ha). Najmanjšo povprečno velikost vinogradov ima vinorodna dežela Posavje 2,55 ha na pridelovalca. Povprečna površina v celotni IPG pri VDS je 5,7 ha (Arhiv Vinske družbe Slovenije, 2006) (slika 8). Te vrednosti so vendarle

večje od tistih, ki so znane za strukturo vinogradov v Sloveniji, kar kaže, da se najmanjši vinogradniki ne vključujejo v IPG v tolikšni meri kot tisti iz srednjega razreda in veliki.

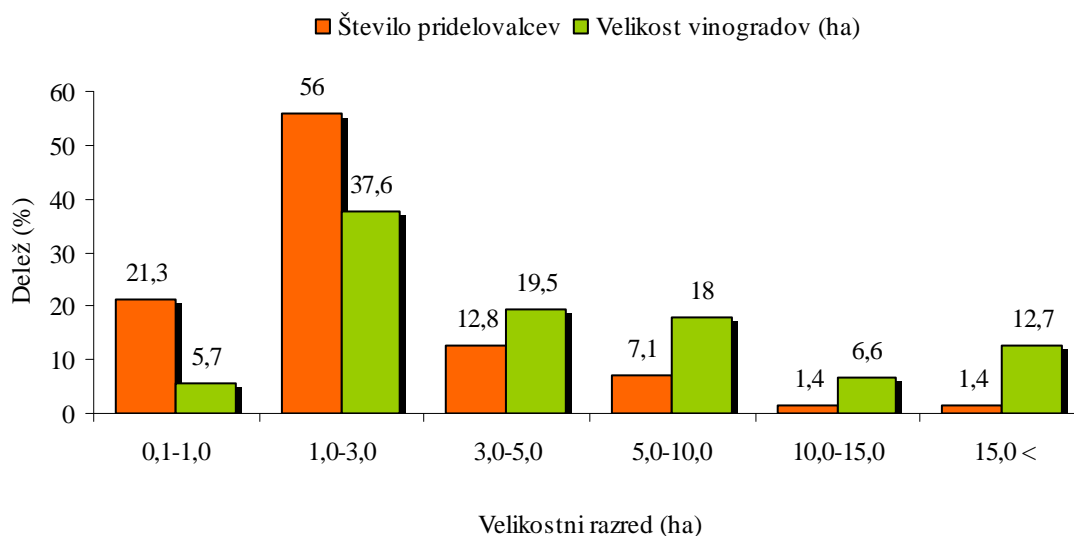
Slika 8: Število pridelovalcev IPGV in povprečne velikosti vinogradov po vinorodnih deželah v letu 2006 (Arhiv Vinske družbe Slovenije, 2006).

Razmerje med deželami ostaja isto, kot za Slovenijo v celoti, po velikosti pa vodijo vinogradi iz Primorske, najmanjši so v Posavju.

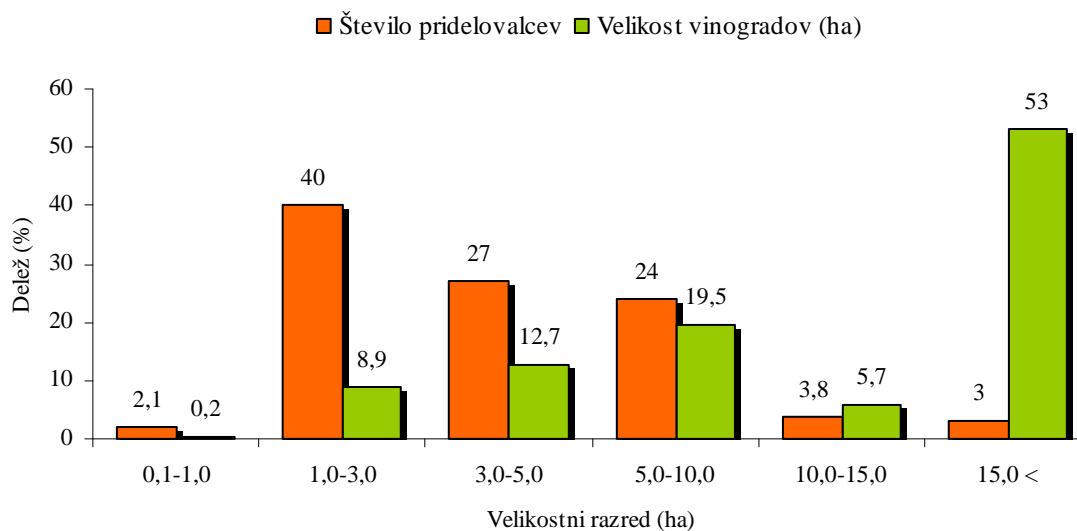
Slika 9: Vinorodna dežela Podravje po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.

Pri primerjavi velikostne strukture vidimo, da je v vinorodni deželi Podravje največ vinogradov vključenih v velikostni razred 15. Največje število pridelovalcev je v velikostnem razredu 1,0 – 3,0 ha in sicer 168 (slika 9).

Slika 10: Vinorodna dežela Posavje po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.

V vinorodni deželi Posavje imamo največ vinogradov vključenih v IPG v velikostnem razredu 1,0 – 3,0 ha, kjer je tudi največ pridelovalcev (56 %). V velikostnem razredu 15,0 in več ha so vključeni samo trije pridelovalci. Iz slike 15 vidimo, da je v Posavju večina pridelovalcev z majhnimi vinogradi (slika 10).

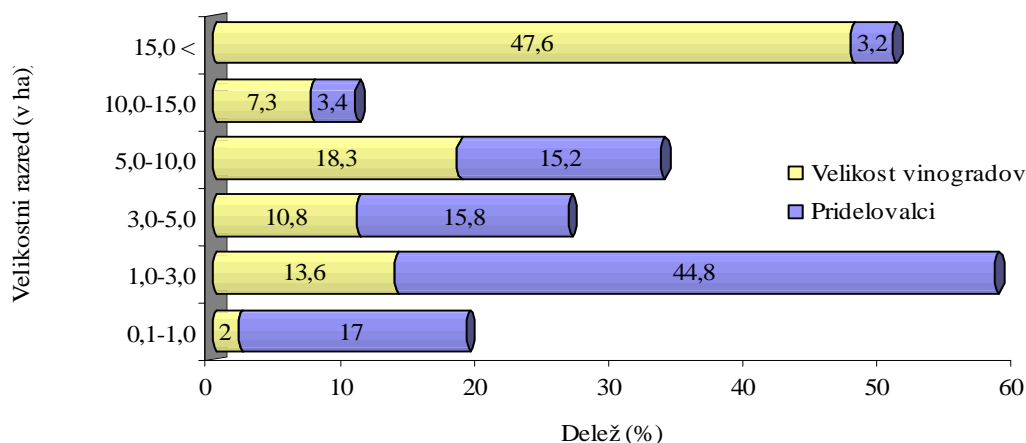

Slika 11: Vinorodna dežela Primorska po deležu pridelovalcev in po deležu vinogradov (% ha) IPG v letu 2006.

V vinorodni deželi Primorska imajo 3 % vinogradnikov v velikostnem razredu 15,0 in več ha kar je 53 % vseh vinogradniških površin. V povprečju prevladujejo pridelovalci v velikostnem razredu 3,0 – 5,0 in 5,0 -10 ha. Po obsegu vinogradov in po številu pridelovalcev jih je največ vključenih v velikostni razred 1,0 – 3,0 ha. Velikostni razred 0,1

– 1,0 je izredno majhen, tako po deležu vinogradov kot po številu pridelovalcev (slika 11). Ta del očitno odstopa od ostalih dveh vinorodnih dežel.

Največje število pridelovalcev je v velikostnem razredu 1,0 – 3,0 ha in sicer 44,8 %. Zaradi večjih pridelkov po hektarju so ti tudi večji pridelovalci vina z večjim tržnim deležem kot so pridelovalci iste velikostne strukture v ostalih dveh deželah (slika 12).

Slika 12: Delež površin vinogradov in pridelovalcev (v %) po velikostnih razredih (ha) v letu 2006.

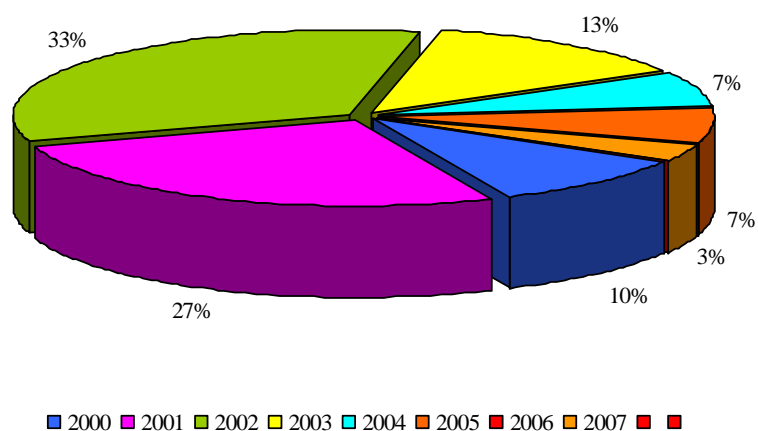
4.3 REZULTATI VPRAŠALNIKA

Rezultati prikazujejo primerjave med odgovori v vprašalniku in trenutnim stanjem po podatkih VDS. Z vprašalnikom (vzorec 30 vinogradnikov) smo želeli tudi ugotoviti kako so vinogradniki zadovoljni z zahtevami integrirane pridelave grozdja (IPG) in z nadzorno organizacijo VDS.

4.3.1 Leto vstopa v IPGV

Vsako leto vstopi v sistem IPG vse več vinogradnikov. V letu 2006 je bilo vključenih 2259 pridelovalcev medtem ko je leta 2002 prijave za subvencije pri ARSKTRP podalo le 1145 vinogradnikov IPG iz celotne Slovenije (Bavec in sod., 2003b).

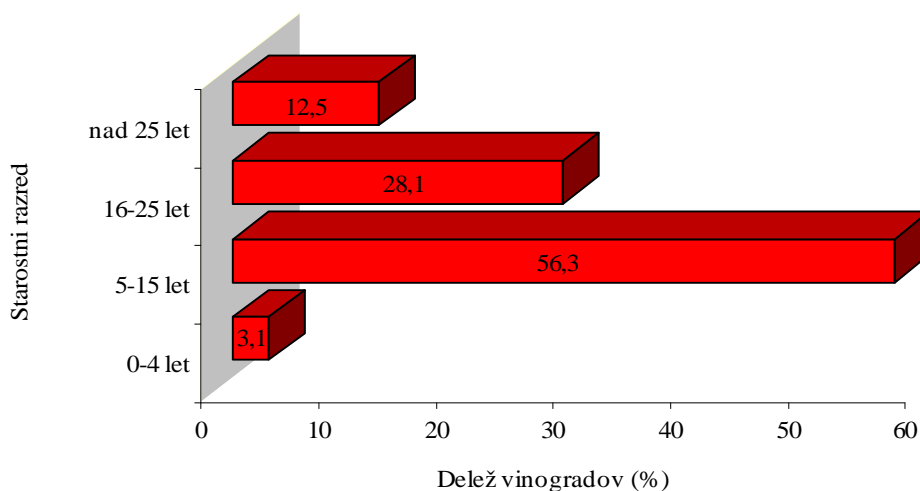
Tudi pri VDS se je največ anketiranih pridelovalcev vključilo leta 2002, kar predstavlja tretjino vseh vključenih pridelovalcev (slika 13).

Slika 13: Podatki o letu vstopa anketiranih kmetij v IPG v Vinsko družbo Slovenije (Vinska družba..., 2006).

4.3.2 Starostna struktura vinogradov

Iz slike 14 vidimo, da v sistemu IPG prevladujejo vinogradi v starosti 5 – 15 let kar predstavlja več kot polovico vseh vinogradov. 28,1 % vinogradov je starih 16 -25 let.

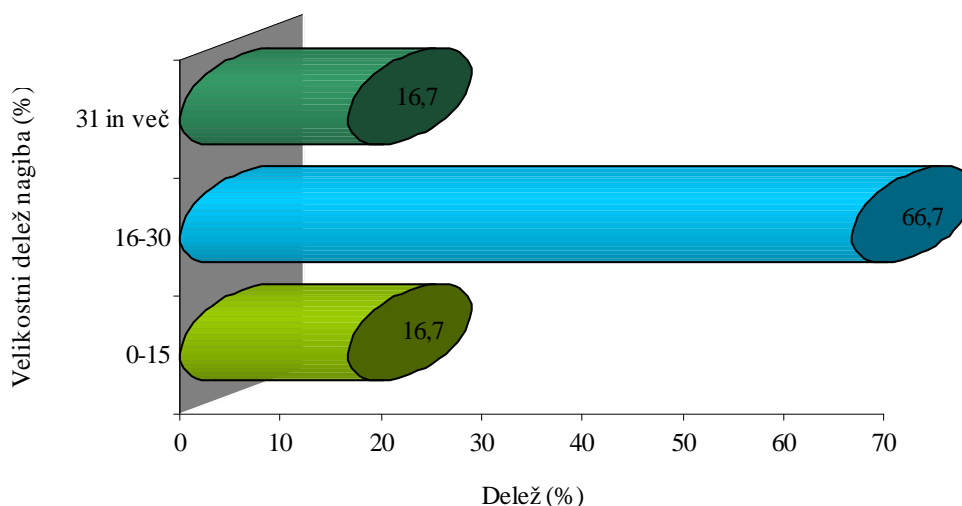
Slika 14: Starostna struktura vinogradov na anketiranih kmetijah v letu 2006 (Vprašalnik).

Od vseh vinogradov jih je v Sloveniji v polni rodnosti 58 %, vendar je pri VDS takšnih vinogradov 84,4 %, kar predstavlja dober delež pokrivanja pridelave grozdja.

4.3.3 Nagib vinogradov

Zaradi geografske lege ima Slovenija delež območij, kjer lahko uspeva vinske trta razmeroma velik, vendar je tam relief zelo razgiban, območja pa so gričevnata ali celo hribovita, kar omejuje možnost postavitve nasadov. Zato so vinogradi omejeni na lege v nagibu – absolutne vinogradniške površine.

Slika 15: Nagib vinogradov na anketiranih kmetijah v letu 2006.

V primerjavi s podatki KSS (Škvarč in sod., 2002) in podatki anketiranih družinskih kmetij smo ugotovili, da tudi pri anketiranih kmetijah prevladujejo vinogradi v razredu nagiba od 16 – 30 % (slika 15).

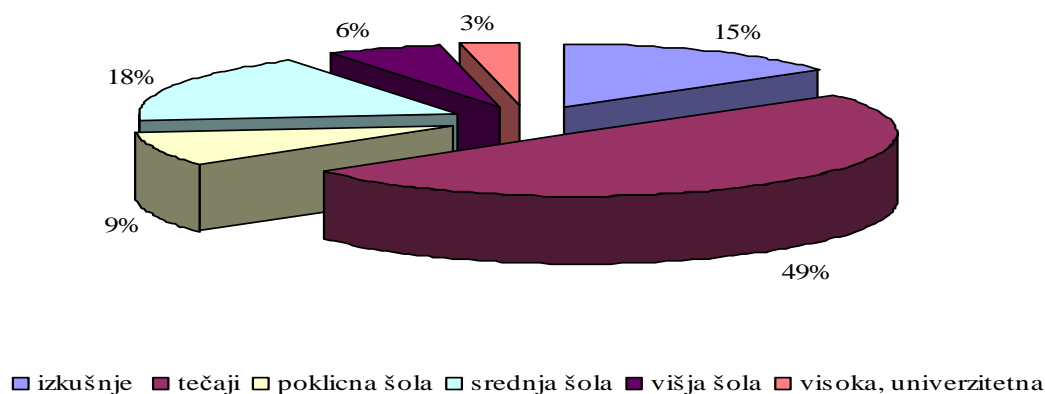
Na Primorskem je v sistemu IPG, kar 70 % vinogradov na nagibu od 15 – 30 %, ter 20 % vinogradov na nagibu do 15 %. Kar 10 % vseh vinogradov je v nagibu večjem od 30 %. V deželi Posavje je 56,3 % vinogradov na nagibu 15 – 30 %, na nagibu do 15 % je 18,8 % vseh vinogradov ter na več kot 30 % nagnjenih terenih je 25 % vinogradov. Podravje ima vse vinograde v sistemu IPG na nagibu 15 – 30 % (Vprašalnik).

4.3.4 Kmetijska in splošna izobrazba nosilca

V Sloveniji ne vodimo formalne usposobljenosti vinogradnikov, kar pomeni da tudi v RPGV ni možno pridobiti točnih podatkov o kmetijski izobrazbi vinogradnikov.

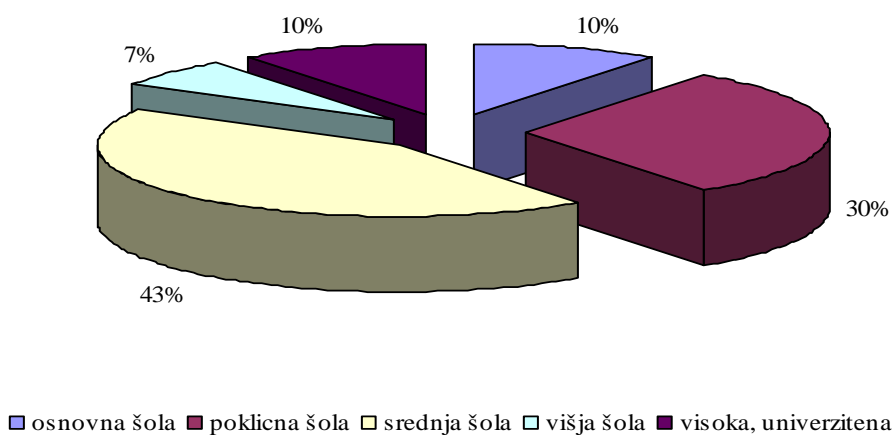
Počasi a vztrajno se izboljšuje izobrazbena struktura gospodarjev na družinskih kmetijah. Delež gospodarjev brez izobrazbe ali samo z osnovnošolsko izobrazbo se je v primerjavi z letom 2003 zmanjšal in znaša 52,6%. Sorazmerno s tem deležem se je povečal delež gospodarjev s poklicno ali srednjo izobrazbo. Spremembe zasledimo tudi pri kmetijski izobrazbi, kjer se razmeroma hitro zmanjšuje delež gospodarjev, ki imajo samo praktične

izkušnje, povečuje pa delež gospodarjev z različnimi oblikami formalne izobrazbe (Poročilo o stanju kmetijstva..., 2005).

Slika 16: Kmetijska izobrazba gospodarjev na anketiranih vinogradniških kmetijah v letu 2006.

Iz slike 16 vidimo, da ima skoraj polovica (49 %) vprašanih vinogradnikov v IPG opravljene tečaje iz vinogradništva, 15 % vinogradnikov ima le izkušnje in ostali (36 %) imajo opravljeno drugo vrsto kmetijske izobrazbe.

Slika 17: Splošna izobrazba gospodarjev na anketiranih vinogradniških kmetijah v letu 2006.

Največ pridelovalcev (43,3 %) anketiranih kmetij v letu 2006 ima končano srednješolsko izobrazbo, delež splošne poklicne izobrazbe pridelovalcev je 30 %, delež pridelovalcev z osnovnošolsko izobrazbo je 10 % delež pridelovalcev z končano visoko in univerzitetno izobrazbo predstavlja 10 %, ter 6,7 % vseh pridelovalcev ima višjo izobrazbo (slika 17).

Na podlagi vprašalnikov smo ugotovili, da ima v Posavju polovica anketiranih pridelovalcev v IPG končano srednjo šolo, medtem ko je delež pridelovalcev s poklicno

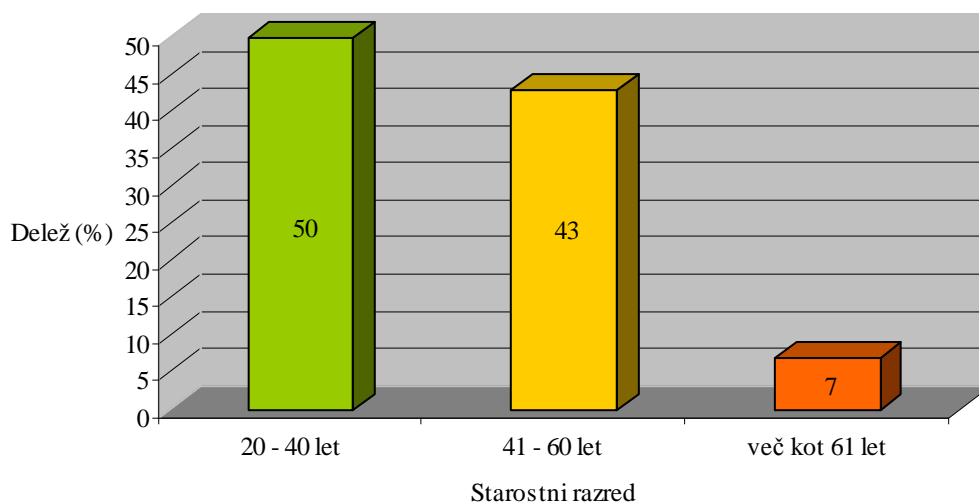
šolo 31,3 %. Enake deleže (6,3 %) predstavljajo pridelovalci s končano osnovno, višjo, visoko in univerzitetno izobrazbo. Na Primorskem je največ pridelovalcev (40 %) s končano poklicno šolo, 30 % pridelovalcev s srednjo šolo ter (20 %) osnovno šolo visoko in univerzitetno izobrazbo ima 10 % pridelovalcev. V Posavju ima polovica pridelovalcev končano srednješolsko izobrazbo. 25 % pridelovalcev ima višjo šolo, 25 % vseh pridelovalcev pa ima visoko in univerzitetno izobrazbo.

4.3.5 Starost nosilca

Starost nosilcev, ki se ukvarjajo z vinogradništvom, je največja v velikostnem razredu 55 in več let, in sicer v letu 2005 predstavlja to 52,5 % vseh vinogradnikov (Statistični..., 2005).

Starostna struktura kmetijskih gospodarjev v Sloveniji je neugodna in se še poslabšuje. Delež gospodarjev mlajših od 45 let, je pod 20 %. Marsikje se mladi ne odločijo za prevzem kmetije tudi če imajo za to priložnost, saj je le-to povezano s problemom zagotovitve zagonskega kapitala. Namen ukrepa podpore mladim kmetom za prevzem kmetij je spodbuditi mlade gospodarje za prevzem kmetij. Z enkratno podporo je mogoče olajšati breme prenosa (pokritje dela izplačila dedičev) in zagotovili vsaj minimalna zagonska sredstva na prevzeti kmetiji (Program..., 2007).

V anketiranih kmetijah je največji delež nosilcev v starostnem razredu 20 – 40 let (50 % vseh vinogradnikov). 43,3 % nosilcev spada v starostni razred 41 – 60 let in le majhen delež (6,7 %) pridelovalcev je starih več kot 60 let (slika 18).

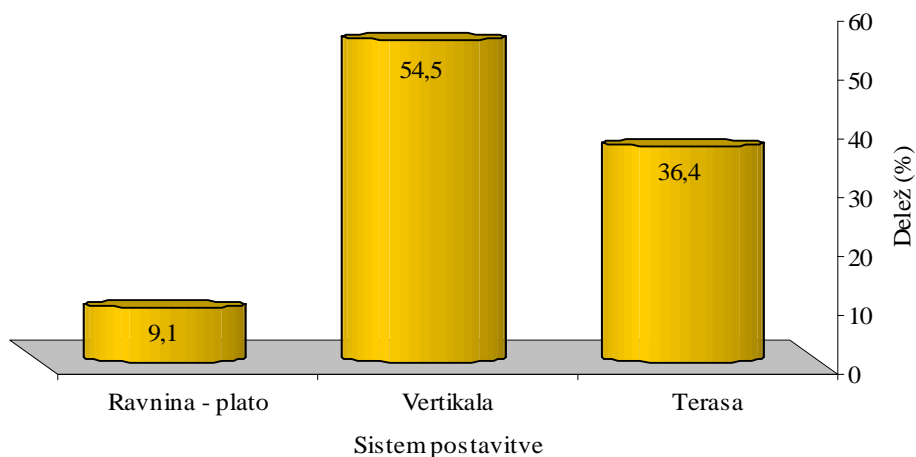

Slika 18: Prikaz starosti anketiranih nosilcev v letu 2006.

Predvidevamo, da je veliko starejših vinogradnikov ostalo v konvencionalni pridelavi predvsem zaradi tega, ker privajanje na nov način pridelave zahteva več učenja za nove prilagoditve in spremembe na tem področju.

4.3.6 Sistem postavitve in gojitvena oblika vinogradov

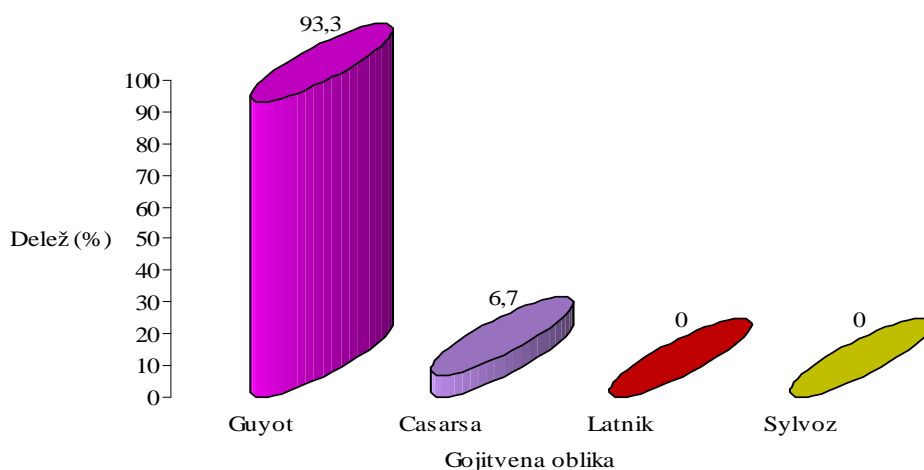
Terasiranje zemljišč, katerih nagib je večji od 30 % je primeren način ureditve vinograda.

Slika 19: Sistem postavitve vinograda na anketiranih kmetijah v letu 2006.

Pri manjših nagibih se vinograde obnovi vertikalno, saj sodobna mehanizacija omogoča strojno obdelavo na večjih strminah. Pri vertikalnem načinu na zelo strmih vinogradih je mehaniziranje del skoraj nemogoče (Vršič in Lešnik, 2002).

Po sliki 19 vidimo, da je največ vinogradov v našem vzorcu postavljenih po sistemu vertikale (54,5 %), 36,4 % predstavljajo terase in 9,1 % vinogradov je postavljenih na ravnino.

Slika 20: Prikaz najpogostejše gojitvene oblike na anketiranih kmetijah v letu 2006.

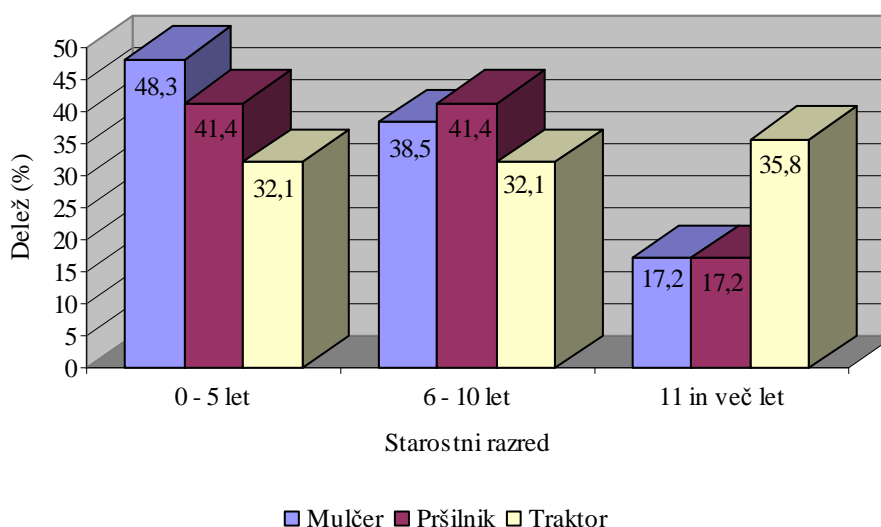
Med vinogradniki, ki so bili vključeni v anketo sta največkrat uporabljenimi gojitvenimi oblikami Guyot in Casarsa. Gojitveni obliki Latnik in Sylvoz sta opuščeni (slika 20).

4.3.7 Povprečna starost kmetijske mehanizacije

Ponudba kakovostnih strojev za nanašanje FFS in mulčenje se je v zadnjih letih zelo izboljšala.

V letu 2001 smo ugotovili, da je testiranje naprav za nanašanje FFS izvajalo 9 pooblaščenih organizacij, ki so opravile skupaj 3668 pregledov ter izdale 3614 znakov o uspešno opravljenem testiranju. Testiranje strojev je obvezno tudi v sistemu IPG, kar pomeni, da moramo vsako leto posebej opraviti takšno testiranje (Program..., 2004).

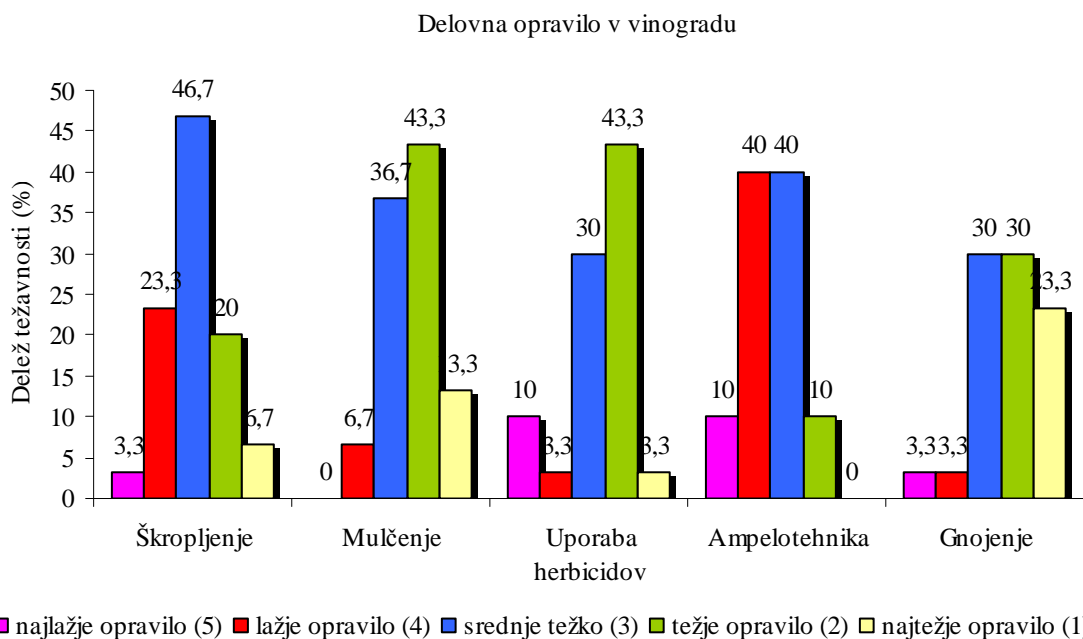
Na sliki 22 imamo predstavljeno starost kmetijskih strojev na anketiranih vinogradniških kmetijah. Vidimo, lahko da je starost mulčerjev v povprečju nizka, saj je večina (86,8 %) spada predvsem v starostne razrede 0 – 5 let in 6 – 10 let, le 17,2 % mulčerjev je starejših od 11 let. Največji delež pršilnikov (82,4 %) je v starostnem razredu 0 – 5 let in 6 – 10 let ter majhen delež je starejših od 11 let. Delež traktorjev starih 0 do 5 let oziroma do 10 let je dovolj velik (64,2 %). Večina strojev ima ugodno starostno strukturo, samo starost traktorjev je nekoliko višja, zato bo potrebno traktorje kmalu zamenjati z novimi (slika 21).

Slika 21: Prikaz starosti kmetijskih strojev na anketiranih kmetijah v letu 2006.

4.3.8 Delovna opravila v vinogradu

Z ustreznim načinom nanašanja FFS prispevamo k manjši porabi pripravkov in zmanjšanem obremenjevanju okolja z ostanki le-teh. Pri nanašanju moramo paziti, da količina škropiva ustreza razvojnemu stadiju vinske trte. Poraba škropiva mora biti takšna, da ne bo odtekanja ter kapljanja in da so listi in pozneje grozdi dovolj dobro omočeni (Program..., 2004).

Slika 22: Ocena zahtevnosti opravil v vinogradih na anketiranih kmetijah v letu 2006.

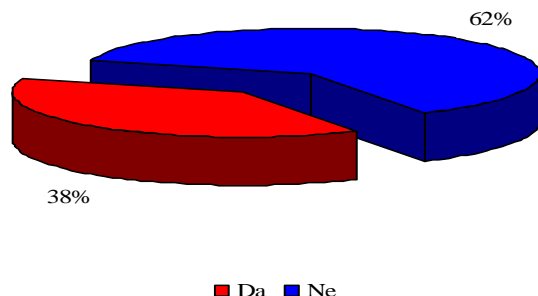
Glede zahtevnosti delovnih opravil vidimo, da je škropljenje v povprečju ocenjeno z oceno 3 oziroma je srednje težavno. Mulčenje spada med težja in srednje težja opravila v vinogradu. Vidimo da obdelava tal predstavlja vinogradnikom problem. Opravila pri uporabi herbicidov je polovica vinogradnikov ocenila z oceno 2 (43,3 %) kar spada tudi med težja delovna opravila. Ampelotehnika ima oceni 4 in 3, kar je izredno dobro in spada med lažja in srednje težka delovna opravila v vinogradu. Gnojenje je največkrat ovrednoteno z ocenami 2 in 3, kar verjetno tudi predstavlja problem (slika 22).

4.3.9 Prestop v drugo obliko pridelave

Vinogradniki vključeni IPG so zadovoljni s sistemom integrirane pridelave. 96,4 % anketiranih pridelovalcev bi ostalo v integrirani pridelavi in ne bi prestopilo v drugo obliko pridelave grozdja, ker je IPG lahko izvedljiva in predstavlja manjši riziko količinskega in kakovostno zmanjšanega pridelka grozdja. Pidelovalci vidijo v tem prihodnost pridelovanja grozdja. Le 3,6 % anketiranih pridelovalcev bi prestopilo v drugo obliko pridelave.

4.3.10 Vodenje evidenc

O vodenju evidenc (delovni list) in urejanju druge dokumentacije (analizni izvidi, računi, potrdila), ki je potrebna v IPG sistemu, kaže slika 23, da je 38 % pridelovalcev preveč obremenjenih s tem. Predvsem starejšim vinogradnikom to predstavlja preveliko dodatno obremenitev in težavo (slika 23).

Slika 23: Delež anketiranih vinogradnikov po vprašanju ali je vodenje evidenc v IPG preveliko breme ali ne.

4.3.11 Predlogi za izboljšanje

Pridelovalci v anketah kot predloge za izboljšanje sistema IPG navajajo splošne ukrepe kot so pomoč države predvsem pri trženju in promociji vina v tujini in doma, ter pomoč ob naravnih nesrečah. Za boljše delovanje sistema IPG predlagajo v prvi vrsti manj administracije, manj občasnih nenapovedanih kontrol, občasno ažuriranje spletnih strani, pravočasne napovedi pojavov škodljivcev, bolezni,.... Predlagajo tudi obveščanje preko spletne pošte. Velik problem jim predstavlja nizka cena grozdja, tako da vinogradniki vključeni v IPG težko finančno pokrivajo dodatne stroške nastale s pridelavo (pogostejše analize zemlje, dražja fitosanitarna sredstva, več ročnega dela).

5 SKLEPI

Na podlagi podatkov pridobljenih iz VDS in MKGP smo ugotovili naslednje:

- V IPG v Sloveniji je bilo v letu 2006 vključenih 2559 pridelovalcev z 8101 ha vinogradov. Imamo 5 kontrolnih organizacij, ki se ukvarjajo z tem nadzorom. Vinska družba Slovenije ima pod svojim nadzorom 60 % vseh pridelovalcev in 33 % obsega površin vinogradov.
- Vinogradniki v IPG so iz leta v leto vse bolj ozaveščeni glede varovanja narave in vsem živim bitij prijazne pridelave grozdja, zato število vinogradnikov in velikost vinogradov v raste iz leta v leto.
- Struktura pridelovalcev in velikost vinogradov je zelo podobna v vseh vinorodnih deželah, največ zemlje je v velikostnem razredu 15 in več ha. V ta velikostni razred so vključeni velika vinogradniška podjetja, medtem ko je v velikostnem razredu 1,0 – 3,0 vključenih največ pridelovalcev in največ vinogradov. Ta velikostna struktura je malo boljša kot velja za Slovenijo v povprečju.

Na podlagi poslanih anket o strukturi vinogradniških kmetij lahko postavimo naslednje sklepe:

- V letu 2002 je vstopilo največ (33 %) vinogradnikov v sistem IPG.
- Skoraj polovica (49 %) vinogradnikov ima kmetijsko izobrazbo pridobljeno le z tečajev iz vinogradništva, medtem ko ima pri splošni izobrazbi največ (43,3 %) vinogradnikov opravljeno srednješolsko izobrazbo. Največji delež vinogradnikov (50 %) spada v starostni razred 20-40 let.
- Nagib vinogradov je največji (66,7 %) v velikostnem razredu 16 – 30 %. Največ vinogradov je v starostnem razredu 5 – 15 let, kar je dobro, ker so to pridelovalno najbolj aktivni vinogradi. Večina vinogradov je (54,5 %) postavljena po sistemu vertikale. Največkrat je uporabljena gojitvena oblika Guyot.
- Delovna opravila, ki so potrebna v vinogradu si po stopnji težavnosti sledijo po naslednjem vrstnem redu; najtežje je gnojenje, težjo stopnjo pa predstavlja obdelava tal in uporaba herbicidov.
- Starost kmetijskih strojev v IPG je zelo različna. V starostnem razredu 0 – 5 let je največje število mulčerjev, v razredu 11 < let in več je največ traktorjev.
- Problemi, ki se pojavljajo v IPG so predvsem veliko administracije kar predstavlja velik problem starejšim nosilcem, ki niso večji uporabe računalnika. Vinogradniki niso zadovoljni z veliko nenapovedanimi kontrolami. Potrebujemo pomoč države pri trženju in promociji vina doma in v tujini in pomoč ob naravnih nesrečah. Želijo bolj pravočasne napovedi pojavov bolezni in škodljivcev.

6 POVZETEK

V IPG je pri nas vključenih veliko pridelovalcev z različno strukturo vinogradniških kmetij. Integriran način pridelave grozdja postaja vse bolj cenjen v svetu in Evropi, zadnji čas tudi pri nas, zaradi varovanja okolja, zdravja ljudi, višje kakovosti, tako pridelanih živil ter ohranjanje pestrosti in stabilnosti agro – ekosistema.

Z diplomskim delom smo zbrali in ovrednotili razpoložljive podatke o strukturi vinogradniških kmetij, ki se ukvarjajo z integrirano pridelavo grozdja. Večino podatkov smo pridobili pri Vinski družbi Sloveniji iz Ljubljane, ki se ukvarja z nadzorom integrirane pridelave grozdja in vina in pri MKGP. MKGP je na podlagi javnega razpisa za določitev organizacij za kontrolo za pridelavo integriranih pridelkov imenovalo tudi Vinsko družbo Slovenijo d.o.o. iz Ljubljane.

S spremljanjem teh in s primerjavo lahko pridemo do uporabnih rezultatov, ki naj bi kazali trend rasti IP v slovenskem vinogradništvu.

Po podatkih za leto 2006, je v IPG v vinorodni deželi Podravje vključeno 46,8 % pridelovalcev in 48,2 % vseh zemljišč posajenih z vinsko trto. V Posavju se nadzor nad IPG izvaja pri 24,9 % pridelovalcev in na 11,1 % vinogradih. Na Primorskem je vključenih 28,3 % pridelovalcev ter 40,7 % obsega zemljišč z vinogradi. Delež IPG se je v letih 2003 do 2006 najbolj povečeval zaradi pomoči s strani države z nepovratnimi sredstvi oziroma subvencijami.

Z vprašalniki smo prišli do naslednjih ugotovitev: starostna struktura vinogradov kaže, da je največ vinogradov starih od 5 do 15 let (56,3 %), medtem ko je po podatkih MKGP za leto 2002 takih vinogradov samo 29 %. Več vinogradov v je v nagibu 16 – 30 %, kar 66,7 %. Veliko vinogradnikov (54,5 %) se odloča za vertikalno postavitev vinogradov, največkrat uporabljena gojitvena oblika je Guyot.

Glede starosti anketiranih nosilcev smo ugotovili, da je polovica vseh (50 %) starih od 20 – 40 let, velik delež predstavlja tudi starostni razred 41 - 60 (43,3 %). Najpogostejša kmetijska izobrazba anketiranih vinogradnikov je opravljen tečaj iz vinogradništva, ki ga ima 49 % vseh nosilcev. Pri splošni izobrazbi vinogradnikov smo ugotovili, da ima skoraj polovica (43,3 %) vseh vinogradniških nosilcev srednjo šolo. Delovna opravila predstavljajo probleme v IPG. Težje opravilo v vinogradu je mulčenje (43,3 %), ter uporaba herbicidov (43,3 %), najtežje je predvsem gnojenje.

Vinogradniki v IPG potrebujejo pomoč države pri trženju in promociji vina na tujem in doma zaradi nizke cene, ter pomoč ob naravnih nesrečah. Nepotrebno delo vidijo predvsem v preobsežni administraciji, predlagajo manj občasnih nenapovedanih kontrol, hitrejše ažuriranje spletnih strani, pravočasne napovedi pojavov bolezni in škodljivcev. Kot predloge za boljše vodenje vidijo obveščanje preko spletne pošte.

Zbrani in ovrednoteni podatki o strukturi vinogradniških kmetij vključenih v integrirano pridelavo grozdja bodo v pomoč za spremljanje te vrste pridelave v naslednjih letih, vendar bomo morali mi in država še veliko postoriti za ohranjanje in nadgradnjo te pridelave.

Take podatke bi bilo potrebno vrednotiti letno za posamezno vinorodno deželo, saj kažejo kakšno je trenutno stanje in vrednotenje bi nam pokazalo trend spreminjanja integrirane pridelave v posamezni vinorodni deželi oziroma v strukturi skupini vinogradnikov.

7 VIRI

"Arhiv Vinske družbe Slovenije Ljubljana". 2006. Ljubljana. Vinska družba Slovenije. (izpis iz baze podatkov).

Bavec M., Poštrak N., Repič P., Robačar M. 2003a. Ekološko vinogradništvo. SAD revija za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, 10: 13-14.

Bavec M., Gutman Kobal Z. in Ozimič D. 2003b. Razvoj, stanje in pomen integrirane pridelave v Sloveniji ter njena kontrola. SAD revija za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo, 1: 5-8.

Čuš F., Hančik J., Martinčič M., Prus M. 2002. Primerjava konvencionalne, Integrirane in ekološke pridelave grozdja v Sloveniji. V: Zbornik predavanj 2. slovenskega vinogradniško – vinarskega kongresa, Otočec z mednarodno udeležbo od 31. januar – 02. februar 2002. Nova Gorica, Grafika Soča: 155 – 163.

Integrirana pridelava – dejstva in podatki. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2003 – 2006. 2007.
http://www.mkgp.gov.si/si/o_ministrstvu/direktorati/direktorat_za_kmetijstvo/sektor_za_sonaravno_kmetijstvo/oddelek_za_program_razvoja_podezelja/kmetijsko_okoljska_placila/integrirana_pridelava/integrirana_pridelava_dejstva_in_podatki/ (junij, 2007).

Kontrola IPGV – Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije. 2006.
<http://sl.vinskadruzba.si/podrocja-delovanja/kontrola-integrirane-pridelave-grozdja-in-vina/> (marec, 2006).

Ozimič D., Kresnik K. 2004. Integrirana pridelava grozdja in vina v Sloveniji. Sodobno kmetijstvo, 37, 6: 20-21

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2005. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Kmetijski inštitut Slovenije. Ljubljana. 2006
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/Bostjan/Zeleno_porocilo/Microsoft_Word_-_ZP_2005-jan2007.pdf (marec, 2007).

Pravilnik o integrirani pridelavi grozdja in vina 2002. Ljubljana. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 25 str.

Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004 - 2006. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ljubljana. 2004.
http://www.arsktrp.gov.si/fileadmin/arsktrp.gov.si/pageuploads/Publikacije_gradiva/PRP-program-spremembe-konsolidirano.pdf (februar, 2006).

Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2007 – 2013. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ljubljana. 2007.
<http://www.mkgp.gov.si/index.php?id=11955> (januar, 2007).

Stanje na področju vinogradništva in vinarstva. 2006.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/Bostjan/opis_stanja_maj06.doc. (maj, 2007).

Statistični urad Republike Slovenije. 2005
<http://www.stat.si/> (maj, 2007).

Škvarč A., Ozimič D., Maljevič J., Štabuc R., Novak E., Carlevaris B. 2002. Vinogradi za tretje tisočletje. V: Zbornik predavanj s 2. slovenskega vinogradniško – vinarskega kongresa, Otočec z mednarodno udeležbo od 31. januar – 02. februar 2002. Nova Gorica, Grafika Soča: 1 -16.

Vinea Walla Walla Valley, The Winegrowers Sustainable viticulture 2006.
<http://www.vineatrust.com/technical/default.htm> (avgust, 2006).

Vinska družba Slovenije. 2007.
<http://sl.vinskadruzba.si/podrocja-delovanja/kontrola-integrirane-pridelave-grozdja-in-vina> (maj, 2007).

Vinogradništvo in vinarstvo 2007.
http://www.gov.si/si/o_ministrstvu/direktorati/direktorati_za_kmetijstvo/sektor_za_kmetijske_trge/vino/druzinskih_članov (maj, 2007).

Vršič S., Lešnik M. 2001. Vinogradništvo. Ljubljana, Kmečki glas: 368 str.

Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina. Ur.l. RS št. 70/97.

Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina. Ur.l. RS št. 105/06.

Združenje pridelovalcev – Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije.
<http://www.slovino.com/psvvs/pridelava.php> (marec, 2006).

Kontrola IPGV – Združenje pridelovalcev IPGV.
<http://www.slovino.si/psvvs/pridelava> (marec, 2006).

ZAHVALA

Za pomoč in strokovne nasvete in vložen čas in trud pri izdelavi diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorici prof. dr. Zori Korošec-Koruza in somentorju dr. Denis Rusjanu.

Iskreno bi se rada zahvalila Majdi Zidanski za moralno in finančno pomoč ter družini.

PRILOGA A

Pogodba s katero se vinogradniki vključijo v sistem kontroliranja IPGV.

POGODBA št.	
O CERTIFICIRANJU NAČINA INTEGRIRANE PRIDELAVE ZA POSAMEZNE KMETIJSKE PROIZVODE NA KMETIJSKEM GOSPODARSTVU,	
ki jo skleneta:	
INŠTITUT za KONTROLO in CERTIFIKACIJO v KMETIJSTVU in GOZDARSTVU, Vinarska ulica 14, 2000 Maribor, Slovenija, ki ga zastopa direktor, kot certifikacijski organ za certificiranje načina pridelave za posamezne kmetijske proizvode, v nadaljevanju certifikacijski organ	
in	
Kmetijsko gospodarstvo:	
Ime in PRIIMEK / firma:	
Naselje / ulica s hišno številko:	
Pošta s pošto številko:	
Identifikacijska številka KMG-MID:	
kot naročnik certificiranja načina pridelave za posamezne kmetijske proizvode.	
Pogodba se glasi:	1.
Kmetijsko gospodarstvo se obvezuje, da bo upoštevalo zapisane določbe v skladu z veljavnimi pravilniki in tehnološkimi navodili o integrirani pridelavi za posamezne kmetijske proizvode in navodila strokovne službe certifikacijskega organa (obvestila) in se bo do 31.12. v tekočem letu prijavilo v postopek certificiranja v naslednjem letu.	
	2.
Kmetijsko gospodarstvo se obvezuje, da v času pridelave in skladiščenja ne uporablja nedovoljenih FFS in da v kmetijskih proizvodih niso prekoračene mejne vrednosti na ostanke FFS ter zagotavlja kakovost kmetijskih proizvodov pridelanih na integriran način.	
	3.
Kmetijsko gospodarstvo mora zagotoviti neoviran dostop do površin, skladiščnih prostorov in vse potrebne dokumentacije.	
	4.
Certifikacijski organ mora na podlagi pisne prijave kmetijskega gospodarstva opraviti:	
<ul style="list-style-type: none"> • Vsaj en terenski kontrolni pregled v skladu z veljavnimi pravilniki in tehnološkimi navodili o integrirani pridelavi za posamezne kmetijske proizvode. • Najmanj 10% rednih terenskih kontrol se izvaja nenapovedano, ostale pa po predhodnem telefonskem klicu dan ali dva pred načrtovano izvedbo kontrole. • Pri najmanj 5% pridelovalcev certifikacijski organ odvzame vzorce za analizo ostankov FFS in mineralnega dušika. • Certifikacijski organ izvaja postopke pri ugotavljanju prisotnosti FFS v skladu s predpisi o monitoringu pesticidov v živilih in kmetijskih proizvodih ter predpisi o mejnih vrednosti pesticidov v oziroma na rastlinah oziroma živilih rastlinskega izvora. • Certifikacijski organ se zavezuje, da bo delal v skladu z veljavnimi pravilniki in tehnološkimi navodili o integrirani pridelavi za posamezne kmetijske proizvode in bo upošteval vse navedene člene.	
	5.
V primeru pritožb s strani tretjih oseb je kmetijsko gospodarstvo dolžno voditi evidenco o pritožbah in obvestiti certifikacijski organ o vsebini pritožbe.	
	6.

Certifikacijski organ je dolžen kmetijsko gospodarstvo obvestiti o ceniku storitev pred izvajanjem postopka certificiranja, prav tako pa tudi o vseh spremembah cen, ki nastanejo zaradi prilagajanja ostalim gospodarskim razmeram.

7.

Kmetijsko gospodarstvo se obvezuje v roku 30 dni po izdaji računa oziroma najkasneje do izdaje certifikata poravnati vse stroške, ki so povezani s postopkom certificiranja na TRR 04515-0001144041. Neplačevanje obveznosti po tej točki pogodbe je lahko razlog za odpoved pogodbe. V primeru prekoračenih mejnih vrednosti ostankov FFS ali uporaba nedovoljenega FFS, plača pridelovalec stroške analize sam.

8.

V primeru prekinitve pogodbe zaradi ne spoštovanja določb veljavnih pravilnikov in tehnoloških navodil o integrirani pridelavi za posamezne kmetijske proizvode ter navodil strokovne službe certificacijskega organa (obvestila) oziroma zaradi neplačevanja stroškov nastalih v postopku certificiranja je INŠTITUT za KONTROLO in CERTIFIKACIJO v KMETIJSTVU in GOZDARSTVU – certificacijski organ upravičen zahtevati povrnitev stroškov, nastalih z vključitvijo kmetijskega gospodarstva v postopek certificiranja.

9.

Certifikacijski organ odgovarja za tajnost vseh pridobljenih informacij v postopku certificiranja v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov, izjeme so le pristojni in lokalni organi ter obravnavano kmetijsko gospodarstvo.

10.

Pogodba se sklepa za nedoločen čas. Pogodbeni stranki si pridružujeta pravico enostransko odstopiti od pogodbe. Pogodbena stranka je v primeru odstopa iz drugega odstavka 9. člena dolžna o odstopu obvestiti drugo stranko 90 dni pred odstopom.

11.

Pogodba začne veljati z dnem podpisa obeh strank.

12.

Stranki bosta morebitne nesporazume reševali sporazumno. V kolikor to ni mogoče, je za reševanje sporov pristojno Okrajno sodišče v Mariboru.

13.

Ta pogodba je sestavljena v dveh izvodih, kjer prejmeta po en izvod pogodbeni stranki.

Certifikacijski organ:
direktor

Nosilec KMG oziroma odgovorna oseba:

Kraj in datum:

PRILOGA B

Evidenca katere je potrebno voditi za vsak vinograd, ki jih v primeru pregleda tudi inšpektor ter vsak vinogradnik ima evidenco o vseh opravilih.

EVIDENCA O DELOVNIH OPRAVILIH V
 VINOGRADU ZA LETO

--	--	--	--	--

MID
 V
 I
 N
 O
 G
 R
 A
 D
 A

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Zap. št.				Domače ime	
----------	--	--	--	------------	--

Obseg				ha				ar
-------	--	--	--	----	--	--	--	----

1. PODATKI O VINOGRADU	
	Leto saditve oz. obnove vinograda

2. GNOJENJE			
Datum	Vrsta gnojila in trgovsko ime	Količina gnojila (kg, l, m ³ , ... na površino vinograda)	Leto zadnje analize tal

3A. OSKRBA TAL V VRSTI					
Datum	Košnja	Mulčenje	Mehansko odstranjevanje plevela, podrastí	Drugo	Delež oskrbovanih tal v vrstah v %

3A. OSKRBA TAL V VRSTI					
Datum	Košnja	Mulčenje	Mehansko odstranjevanje plevla, podrasti	Drugo	Delež oskrbovanih tal v vrstah v %
	☐	☐	☐		
	☐	☐	☐		
	☐	☐	☐		
	☐	☐	☐		

4A. ZATIRANJE BOLEZNI, ŠKODLJIVCEV IN PLEVELOV							
Zap. št. zatiranja	Vrsta bolezni/škodljivca/plevela	Datum zatiranja	Zatiranje na podlagi prognoze				
			NE		DA		
			Oblika prognoze				
			Sam določil prag škodljivosti	Opis določitve praga škodljivosti	Zatiranje na podlagi opaz.- nap. službe	Način pridobitve informacije o obvestilu	
1.			☐	☐		☐	
2.			☐	☐		☐	
3.			☐	☐		☐	
4.			☐	☐		☐	

4B. ZATIRANJE BOLEZNI, ŠKODLJIVCEV IN PLEVELOV						
Zap. št. zatiranja	NEKEMIČNO ZATIRANJE		KEMIČNO ZATIRANJE		MESTO ZATIRANJA	
	Opis ukrepa proti boleznim, škodljivcem in plevelom (mehansko, biološko, biotehnično, biodinamično, termično uničevanje plevla, drugo)		Vrsta fungicida, insekticida, herbicida, rodenticida, akaricida, repelenta, ...		Količina fitofarmaceutskega sredstva (dl, l, kg, g, ...) na površino vinograda	
					Da	Ocena deleža v %
1.					☐	☐
2.					☐	☐
3.					☐	☐
4.					☐	☐

5. MEHANSKA OPRAVILA ZA URAVNAVANJE RASTI IN RODNOSTI (rez, vrščikanje mladik, odstranjevanje grozdja, odstranjevanje mladik in listov, ...)	
Datum	Opis del

6. DRUGA OPRAVILA (odpravljanje zaraščanja, odstranjevanje grmovja, ...)	
Datum	Opis del

ZABELEŽKE:

PRILOGA C

Vprašalnik, ki smo ga pošiljali naključno izbranim kmetijam, ki so vključene IPG pri organizacijah za kontrolo.

ŠIFRA:

Vinorodna dežela: _____

Vinorodni okoliš: _____

VPRAŠANJA:

1.) *OD KDAJ STE VKLJUČENI V SISTEM IPGV (leto)?*

2.) *SKUPNA VELIKOST VINOGRADOV (označi z X):*

Velikost (ha)	
0,0 – 0,1	
0,1 – 0,5	
0,5 – 1,0	
1,0 – 3,0	
3,0 – 5,0	
5,0 – 10,0	
10 in več	

3.) *POVPREČNA STAROST VINOGRADOV (označi z X):*

Starost (let)	
0 - 5	
5 - 10	
11 - 20	
21 in več let	

4.) *POVPREČNI NAGIB VINOGRADA (označi z X):*

Nagib	
ravnina	
do 15 %	
15 – 30 %	
več kot 30 %	

5.) *SPLOŠNA IZOBRAZBA NOSILCA (označi z X):*

Stopnja izobrazbe	
osnovna šola	
poklicna šola	
srednje šola	

višja	
visoka, univerzitetna	

5a) *KMETIJSKA IZOBRAZBA NOSILCA* (označi z X):

Kmetijska izobrazba	
samo izkušnje	
tečajji	
poklicna	
srednja	
višja	
visoka, univerzitetna	

6.) *STAROST NOSILCA* (označi z X):

Starost (leta)	
20 – 40	
41 – 60	
več kot 60	

7.) *POVPREČEN SISTEM POSTAVITVE* (označi z X):

Postavitev	
plato – ravnina	
vertikala	
terasa	
drugo	

8.) *PREVLADUJOČA GOJITVENA OBLIKA* (označi z X):

Oblika	
Guyot	
Casarsa	
Latnik	
Sylvoz	
Drugo	

9.) *POVPREČNA STAROST KMETIJSKIH STROJEV*:

Stroj	Starost
Mulčer	
Traktor	
Pršilnik	

10.) *OCENITE TEŽAVNOST NAVEDENIH OPRAVIL V VINOGRADU OD NAŠTETIH JE NAJTEŽJE (5) / NAJLAŽJE (1) :*

a) Škropljenje (obkroži):

1   2   3   4   5
- opomba (število škropljenj, izbira škropiva, kombinacija škropiv)

b) Obdelava tal (mulčenje): (obkroži)

1   2   3   4   5

c) Uporaba herbicidov: (obkroži)

1   2   3   4   5

d) Ampelotehnika: (obkroži)

1   2   3   4   5

e) Gnojenje: (obkroži)

1   2   3   4   5

11.) *ALI BI PRESTOPILI V* (obkroži):

- a) konvencionalno
- b) ekološko
- c) ostanem v integrirani

12.) *ALI MENITE DA IMATE NEPOTREBNO DELO Z VODENJEM EVIDENC INTEGRIRANE PRIDELAVE IN DRUGIMI PAPIRJI* (obkroži):

- a) da
- b) ne
- c) opomba: _____

13.) *ALI STE ZADOVOLJNI Z VAŠO ORGANIZACIJO ZA KONTROLO* (obkroži):

- a) da
- b) ne
- c) opomba: _____

14.) *VAŠI PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE:*

HVALA ZA SODELOVANJE!

